

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
KATEDRA ANGLICKÉHO JAZYKA

VÝRAZY PRO POJEM 'CESTA' V MODERNÍ
ANGLIČTINĚ A JEJICH KOLOKAČNÍ OMEZENÍ

PRESENT-DAY ENGLISH EQUIVALENTS OF THE CZECH
CONCEPT OF 'CESTA' AND THEIR COLLOCATIONAL
RESTRICTIONS

(Diplomová práce)

Vypracovala: Jitka Hajná

Obor: AJ-ČJ/ 2.stupeň ZŠ

Ročník: šestý

Vedoucí práce: PhDr. Marie Ernestová

2008

Prohlašuji, že diplomovou práci na téma „Výrazy pro pojem ‘cesta’ v moderní angličtině a jejich kolokační omezení” jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě Pedagogickou fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

Jitka Hajná

V Českých Budějovicích dne 20. dubna 2008

Děkuji paní doktorce Marii Ernestové za podporu, za cenný čas při konzultačních hodinách, ale hlavně za profesionální vedení a rady, které mi v průběhu vypracovávání diplomové práce poskytla.

Anotace

Diplomová práce se skládá ze dvou částí: teoretická část se zaměřuje na lingvistické termíny, jako jsou synonymie, sémantické pole, synonymická řada, synonymická dominanta, kolokace, kontext aj., jejichž přesná vymezení tvoří teoretický základ práce.

Účelem praktické části je rozbor synonym, která vyjadřují pojem 'cesta' v současném anglickém jazyce. Pozornost je věnována též jejich kolokačním omezením. Vlastní výzkum nečerpá jen z odborné literatury, ale také z excerptovaných výrazů z různých anglických textů, ne starších 50-ti let.

Abstract

This diploma thesis consists of two parts: the theoretical part focuses on linguistic terms as synonyms, synonymic group, synonymic dominant, collocation, context etc. The exact specification of these terms serves as a background for practical analysis of extracted examples.

The purpose of the practical part is a detailed analysis of the most frequented synonyms of the notion of 'cesta' in present-day English and their collocational restrictions. The research is based on information acquired both from theoretical sources and from various authentic English texts written in the past 50 years.

Obsah:

Úvod	7
1. Teoretická část	8
1.1 Teorie synonymie	8
1.2 Teorie synonym	9
1.2.1 Synonyma úplná	11
1.2.2 Synonyma částečná	12
1.2.3 Rozdíly mezi synonymy	14
1.3 Synonymická řada a synonymická dominanta	16
1.4 Kolokabilita	17
1.5 Kolokace	18
1.6 Kolokační paradigma	21
1.7 Kontext	21
1.8 Sémantické pole	23
2. Praktický rozbor	25
2.1 Nejčastější synonyma slova 'cesta'	25
2.2 Definice vybraných synonym	29
2.3 Rozbor jednotlivých synonym	36
2.3.1 Course	37
2.3.2 Direction	38
2.3.3 Drive	39
2.3.4 Excursion	40
2.3.5 Expedition	41
2.3.6 Jaunt	43
2.3.7 Journey	44
2.3.8 Passage	45
2.3.9 Path	46
2.3.10 Progress	47
2.3.11 Ramble	48

2.3.12 Road	48
2.3.13 Route	50
2.3.14 Tour	51
2.3.15 Travel	53
2.3.16 Trek	54
2.3.17 Trip	55
2.3.18 Voyage	56
2.3.19 Walk	57
2.3.20 Way	58
Závěr	61
Summary	64
Primární literatura	65
Sekundární literatura	66

Úvod

Tato diplomová práce rozebírá nejčastější anglické výrazy pro pojem 'cesta' v současném anglickém jazyce a zároveň upřesňuje kolokační omezení těchto termínů.

Cílem práce je tedy vymezení nejfrekventovanějších anglických synonym, která vyjadřují pojem 'cesta', specifikovat jejich použití v kontextu a nalézt kolokační omezení těchto výrazů. K řádnému rozboru mi posloužila vlastní excerpta, sebraná z různorodých anglicky psaných textů, ne starších 50-ti let.

Teoretická část práce se zabývá vymezením termínů, jako jsou synonymie, synonymické pole, synonymická dominanty, kolokace, kontext aj., aby tak uvedla čtenáře do problematiky pozdější, praktické části práce. Definice od světoznámých jazykovědců jsou často doplňovány vhodnými příklady, zároveň jsou doprovázeny vlastním kritickým rozбором daných definic. Čtenáři tak získají ucelenější, konkrétnější představu o daných termínech.

Praktická část se skládá ze tří dílčích kapitol, ve kterých se věnuji vlastní analýze dané problematiky. Rozbor postupuje od přesného vymezení dvaceti nejpoužívanějších synonym pojmu 'cesta', poté srovnává definice těchto synonym s pomocí tří výkladových slovníků. V poslední, nejrozsáhlejší kapitole, shrnuji své poznatky týkající se jednotlivých výrazů, zároveň předkládám příkladové věty s příslušnými excerpty a vymezuji kolokační paradigma daného synonyma. Na závěr se okrajově věnuji přeneseným významům vybraných synonym.

Tato diplomová práce tedy přináší konkrétnější představu o použití daných synonym v rozličných kontextech, zároveň vymezuje slova nebo slovní spojení, se kterými se tyto lexémy pojí.

1. Teoretická část

Teoretickým východiskem této části práce budou základní pojmy synonymie, sémantické pole, synonymická řada, synonymická dominant, kolokace a kontext. Při definici těchto pojmů vycházím jak z domácí, české, tak i zahraniční odborné literatury. Většina autorů vychází ze společného základu a liší se pouze rozsahem dané definice nebo přístupem k dané problematice.

1.1 Teorie synonymie

Jak jsem již zmínila výše, přístup k uvedeným termínům není jednotný. Jelikož se touto problematikou zabývá mnoho jazykovědců, uvádím proto více zdrojů a definicí.

*„Synonymie je jev v zásadě náhodné podobnosti dvou nebo více různých lexémů, tj. mající různou formu; je jedním z hlavních zdrojů jazykové stylistiky. Srov. např. angl. 'buy': 'purchase', 'koupit', fin. 'homma': 'juttu' „záležitost/věc“ a čes. 'těžký': 'obtížný'.“¹ Stejný autor definuje synonymii spolu s J. Filipcem v knize *Česká lexikologie* takto: „Synonymie, stejně jako kontext, polysémie aj., je význačným rysem přirozeného jazyka, důležitým organizujícím, systémotvorným činitelem v lexikální slovní zásobě.“² Z českých autorů bych ještě ráda citovala Z. Hladkou, která se zabývá oblastí lexikologie v *Příruční mluvnici češtiny*. Zde uvádí: „Synonymie (stejnoznačnost, souznačnost) je vztah mezi jazykovými jednotkami, které mají ekvivalentní význam, odlišují se však svou formou ... Schopnost vyjádřit obdobný obsah formálně rozličným způsobem je jednou ze základních vlastností jazyka ... Vztah významové ekvivalence se nevyskytuje pouze na*

¹ Čermák F., *Jazyk a jazykověda*, Karolinum, 2004, s. 190-191

² Čermák F., Filipce J., *Česká lexikologie*, ČSAV Praha, 1985, s. 132

úrovni slovníku, ale též v rovinách jednotek nižších (morfémů) i vyšších (slovních spojení, vět i celých textů), případně spojuje jazykové struktury přes hranici těchto rovin (např. slovo a jeho víceslovnou parafrázi ...)“³

1.2 Teorie synonym

Problematiku synonymie a synonym jsem záměrně rozdělila do dvou odlišných oddílů, jelikož synonymie podle výše uvedených definicí je vztah mezi dvěma a více lexémy, zatímco synonyma jsou právě tyto zmiňované jazykové jednotky. Z toho vyplývá, že lexémy, které jsou ve vztahu synonymie, se nazývají synonyma.

Proč vlastně v jazyce synonyma existují? Odpovědí je několik. Jedním z nich je, že mateřský jazyk do své slovní zásoby přejímá slova z cizích jazyků a proto pro mateřský výraz v jazyce existuje jeho cizí ekvivalent (*noun – substantivum*), dalším zdrojem pro synonyma jsou tzv. regionalismy, které tvoří další náhradu pro spisovný výraz (poutavý příklad uvádím z naší mateřštiny: *bramboráku* se na západě Čech říká *vošouch*, na jihu *cmunda*), eufemismy (zjemnění původního slova, *he passed away* místo *he died*) a dysfemismy (to jsou naopak výrazy ze zesílenou negativní konotací, *he kicked the bucket* místo *he died*) patří mezi další významné obohacování jazyka synonymy a mohu ještě zmínit slova expresivní (výrazy, ve kterých autor ukazuje svou citovou angažovanost, *woman – hussy*). Poslední důvod je prostý: každý uživatel jazyka chce určitou skutečnost pojmenovat více lexémy, tento jev se objevuje hlavně v krásné literatuře, v běžné komunikaci se počet použití synonym omezuje, záleží ovšem na charakteru mluvčího.

³ Grepl, M. a kol., *Příruční mluvnice češtiny*, NLN, 1995, s. 79

„If synonymy is defined as identity of meaning, then lexemes can be said to be completely synonymous (in a certain range of context) if and only if they have the same descriptive, expressive and social meaning (in the range of context of question).“⁴

Čermák s Filipcem na synonyma nahlíží takto: *„Při hloubkovém, mnohoaspektovém pohledu na lexikální zásobu a na každou LJ je sotva možné, aby se našly dvě jednotky po všech stránkách naprosto stejné, v jisté vývojové etapě mohou však být jednotky stejné alespoň po jistých stránkách. Těmito podstatnými stránkami jsou právě význam a distribuce. Abychom mohli posoudit, jsou-li dvě slova synonymy, musí být v jisté situaci a v jistém kontextu stejný smysl. Proto jsou různá slova vzájemnými synonymy jen ve svých synonymických kontextech.“⁵*

Ráda bych ještě uvedla zajímavou citaci z Cruseovy knihy *Lexical Semantics*: *„Let us take as the starting point for our discussion the two robust semantic intuitions. The first is that certain pairs or groups of lexical items bear a special sort of semantic resemblance to one another. It is customary to call items having this special similarity synonyms, however the intuitive class of synonyms is by no means exhausted by the notion of cognitive synonymy, as glance at any dictionary of synonyms will confirm. For instance, the Larousse 'Synonymes' associates 'nomade', 'forain' and 'ambulant' together in one article as synonyms, but gives a distinct legal definition for each which makes clear that they are in no wise cognitive synonyms. Similarly, the 'Dictionary of English Synonyms' gives 'kill' as a synonym of 'murder', (but, interestingly, not viceversa), and 'strong' as a synonym of 'powerful': but again, cognitive synonymy is demonstrably absent (an accidental killing is not murder, and a strong car is not necessarily a powerful car). The second intuition is that some pairs of synonyms are 'more synonymous' than other pairs: 'settee' and 'sofa'*

⁴ Lyons J., *Language and Linguistics*, CUP, 1981, s. 290

⁵ Čermák F., Filipce J., *Česká lexikologie*, ČSAV Praha, 1985, s. 132

*are more synonymous than 'boundary' and 'frontier', 'breaker' and 'roller', or 'brainy' and 'shrewd'.*⁶

1.2.1 Synonyma úplná

Naprostá většina citovaných autorů se shoduje na jednotném dělení synonym – synonyma úplná (totální, absolutní) a částečná. Je ale velice důležité podtrhnout fakt, že o úplné synonymii se v odborné literatuře pochybuje.

Dvě synonyma by byla úplná za předpokladu shody všech svých významových rysů, včetně pragmatických, a musela by být zaměnitelná za jakýchkoli okolností v jakémkoli kontextu.

Pro příklad bych uvedla synonyma *work* a *job*. *Yesterday, he went to a new job/work*. Synonyma v této větě bychom mohli považovat za absolutní, protože pokud zaměníme jedno synonymum za druhé, význam věty se nezmění. Ale ve větě *I have so much work to do* už je více jak nevhodné prohodit slovo *work* za *job*.

K absolutní synonymii mají nejbližše odborné termíny, pro které si mateřský jazyk našel jednodušší ekvivalent. Příklad si vyberu z oblasti chemie, pro železo existuje odborný termín *ferrum*, ale v každodenní komunikaci používáme spíše výraz *iron*. Další lexémy, které se blíží absolutní synonymii, jsou mezinárodní slova a jejich ekvivalenty v daném jazyce. Pro představu uvádím slova vzatá z naší mateřštiny, tedy češtiny, kde jsou rozdíly mezi mezinárodními slovy a slovy domácími o hodně viditelnější, už jen proto, že z anglického jazyka právě mnoho internacionalismů pochází. Příklady tedy jsou: *globální* a *celosvětový*, *rádio* a *rozhlasový přijímač*.

⁶ Cruse D.A., *Lexical Semantics*, CUP, 1986, s. 265

Pro větší názornost uvádím tyto citace: „*It will be noticed that (unlike most writers on semantics) I have drawn a distinction between absolute and complete synonyms...context-restricted synonyms may be relatively rare, but it certainly exists. For example "broad" and "wide" are not absolutely synonymous, since there are contexts in which only one is normally used and the substitution of one for the other, if acceptable, might reasonably be held to involve some differences of meanings (cf. 'He has broad shoulders.'* 'She has a lovely broad smile.' 'The door was three feet wide.'). But there are also contexts in which they appear to be completely synonymous (cf. ' They painted a wide/broad stripe right across the wall. ').“⁷

Rozdíl mezi absolutními a konkrétními synonymy definuje opět Čermák: „*Kritéria bližšího lišení typu synonym jsou velmi různá a málokdy zcela spolehlivá; hlavní problém je v určení stupně, resp. úplnosti podobnosti. Zdá se, že výrazný výskyt synonym souvisí mj. s oblastí slov evaluativní podoby. Za teoreticky nejzávažnější se dnes považuje kritérium identické distribuce (které je ovšem prakticky nedokazatelné), založené na srovnání všech kontextů posuzovaných synonym, a kritérium identity jejich intence, tj. kognitivní a emociální složky významu, které by vymezilo **absolutní** (někdy též: totální) **synonyma**; jejich existence (tj. ve smyslu synonym absolutních) je v rigoróznějších přístupech apriorně popírána jako nemožná. Populární slovníky synonym jsou proto založeny na **částečné synonymii**.*“⁸

1.2.2 Synonyma částečná

Další stupeň synonymity tvoří tzv. částečná synonyma (v anglickém jazyce plesionyma). Jak již bylo zmíněno výše, tyto lexikální jednotky jsou uvedeny ve slovnících jako synonyma, ale jejich vzájemná zaměnitelnost v kontextu je do jisté míry omezená. Pokud se tedy podíváme na synonyma *to*

⁷ Lyons J., *Language and Linguistics*, CUP, 1981, s. 148

⁸ Čermák F., *Jazyk a jazykověda*, NLN, 2004, s. 191

look, to glimpse, to gaze a to stare, je samozřejmé, že všechna tato slovesa mají společný sémantický základ, který je spojen se smyslem zraku (v podstatě všechny tyto termíny znamenají *dívat se na něco*), ale liší se svou intenzitou (*to gaze* vyjadřuje velmi silnou intenzitu a pojí se s delším časovým úsekem, slovníky tento lexém překládají nejčastěji jako *zírat, upřeně se dívat, hledět, I could gaze at the sunset for hours*, zatímco *to glimpse* vyjadřuje přesný opak, tedy *letmý pohled na něco, I just got a glimpse through the curtains.*), ale pojí se také s různými lexémy (*to stare* v sobě skrývá negativní konotaci, proto substantivum *stare* nejčastěji najdeme společně s adjektivy *a rude/penetrating/fixed/open-mouthed stare*). Z těchto synonym je *to look* výraz nejvíce neutrální a nejobecnější, proto jej v této synonymické řadě nazýváme synonymickou dominantou (termínům kolokace, synonymická řada a synonymická dominantu se věnuji později.) Je tedy jasné, že nemůžeme výraz *glance* ve větě *His glance went through her like an arrow.* zaměnit za výrazy *to stare* nebo *to gaze*.⁹

Podívejme se na částečnou synonymii z pohledu profesionálních autorů. „Usually, words that are close in meaning are **near-synonyms** (or **plesionyms**) – almost synonyms, but not quite; very similar, but not identical, in meaning; not fully intersubstitutable, but instead varying in their shades of denotation, connotation, implicature, emphasis, or register...“¹⁰

Stejný problém rozebírají odborníci z torontské univerzity. „Plesionyms are distinguished from cognitive synonyms by the fact they yield sentences with different truth-conditions: two sentences which differ only in respect of plesionyms in parallel syntactic positions are not mutually entailing, although if the lexical items are in a hyponymous relation there may well be unilateral entailment. There is always one member of plesionymous pair which it is

⁹ zmíněná synonyma a jejich příklady ve větách jsou vzaty z výkladových materiálů PhDr. Marie Ernestové

¹⁰ ftp.cs.toronto.edu/pub/gh/Edmonds+Hirst-2002.pdf, citováno dne 20.2.2007

possible to assert, without paradox, while simultaneously denying the other member: 'It wasn't foggy last Friday – just misty.'

*'He was not murdered, he was legally executed.'*¹¹

„Částečná synonyma, překrývající se základními významovými rysy, ale lišící se rysy okrajovými, případně pragmatickým (emocionálním, stylistickým) či jiným odstíněním, jsou na rozdíl od totálních synonym v lexikální podobě jazyka běžným jevem. Tradičně se hovoří o synonymii, ve skutečnosti však jde spíše o významovou podobnost.“¹²

1.2.3. Rozdíly mezi synonymy

Rozdíly mezi synonymy nacházíme zvláště po stránce významové, expresivní, ale také v rozsahu užití, v oblasti užití a ve frekvenci. Mezi absolutními synonymy by tyto rozdíly neměly být žádné nebo minimální. Pokud se vrátíme k absolutním synonymům *ferrum* a *iron*, je zřetelné, že jejich užití se nejvíce liší právě v oblasti užití a ve frekvenci. Slovo *iron* používáme v běžné komunikaci, zatímco termín *ferrum* nacházíme v kontextu odborném. A důsledkem toho se slovo *ferrum* vyskytuje v nižší frekvenci.

Co se týče částečných synonym, tyto rozdíly jsou viditelnější. 1. rozdíl po stránce významové lze uvést na příkladu *blue* a *turquoise*, kdy *turquoise* chápeme jako výraznější odstín *blue*, dochází tedy k určitému významovému posunu. 2. po stránce expresivní se vedle synonym s neutrální expresivitou např. *mother* vyskytují synonyma citově zbarvená např. *mammy, mum*. Použití expresivně neutrálních a stylisticky zbarvených výrazů závisí na typu komunikace a charakteru uživatele. 3. v rozsahu užití se sleduje, v kolika možných vazbách lze dané slovo použít, např. sloveso *save* existuje ve vazbách *save money / energy / life*, ale jeho synonymum *economize* se vyskytuje jen, pokud mluvíme o penězích. 4. rozdíly v oblasti užití se sledují z hlediska

¹¹ Cruse D.A., *Lexical Semantics*, CUP, 1986, s. 285

¹² Grepl, M. a kol., *Příruční mluvnice češtiny*, NLN, 1995, s. 80

formálního a neformálního. K formálním skupinám se přiřazují výrazy spisovné např. *father*, a hovorové například *daddy*, z neformálních synonym můžeme uvést například *foggy*, *gaffer* atd. 4. z hlediska frekvence je samozřejmostí, že určitá synonyma se v jazyce užívají hojně, zatímco jiná jen vzácně. Pro zajímavost ráda uvedu příklad opět z češtiny, kdy autoři České stylistiky, opírajíc se o frekvenční slovník, porovnávali frekvenci synonymních spojek *protože*, *poněvadž*, *ježto*, *jelikož*. Ve svém výzkumu došli k závěru, že nejpoužívanější je spojka *protože* (1224 dokladů), poté *poněvadž* (374 dokladů), *ježto* (38 dokladů) a nakonec *jelikož* (27 dokladů). Frekvence těchto výrazů se ale může měnit v závislosti na čase, ale také, opět, na kontextu a charakteru uživatele jazyka.

Stylistickým rozdílům synonym se také podrobně věnují Edmonds a Hirst. „*More frequently, words that are close in meaning are plesionyms – not fully inter-substitutable but varying in their shades of denotation, connotation, implicature, emphasis, or register...For example, 'lie', 'falsehood', 'untruth', 'fib', and 'misrepresentation' all mean a statement that does not conform to the truth... 'fib' is an informal, childish term, while 'falsehood' is quite formal, and 'untruth' can be used euphemistically to avoid some of the derogatory implications of some of the other terms...*“¹³

*Some of the ways in which plesionyms may differ.*¹⁴

<i>DIFFERENCE</i>	<i>EXAMPLE</i>
<i>Denotation, coarse-grained</i>	<i>'yawl', 'ketch'</i>
<i>Denotation, fine-grained</i>	<i>'lie', 'fib', ...</i>
<i>Denotation, fuzzy</i>	<i>'forest', 'woods'</i>
<i>Emphasis</i>	<i>'foe', 'enemy'</i>
<i>Implicature</i>	<i>'mislays', 'loses'</i>
<i>Formality</i>	<i>'drunk', 'pissed', ...</i>
<i>Attitude of speaker</i>	<i>'skinny', 'slim'</i>

¹³ ftp.cs.toronto.edu/pub/gh/Edmonds+Hirst-2002.pdf, citováno dne 20.2.2007

¹⁴ ftp.cs.toronto.edu/pub/gh/Edmonds+Hirst-2002.pdf, citováno dne 20.2.2007

1.3 Synonymická řada a synonymická dominanta

Dalšími termíny, se kterými se setkáváme v teorii synonymity, jsou synonymická řada a synonymická dominanta. Tyto dva termíny spolu úzce souvisejí, proto je uvádím společně. Synonymická řada je výčet absolutních, ale více částečných synonym. Tyto skupiny synonym nalézáme především v synonymických slovnících. Pokud se tedy podíváme pro ukázkou do oxfordského slovníku synonym a antonym¹⁵ a najdeme si například substantivum *seaside*, najdeme k němu tyto další výrazy, které spolu s hledaným výrazem tvoří synonymickou řadu: *seaside beach, coast, coastal resort, sands, sea-coast, sea-shore, shore*.¹⁶ Synonymické řady se mohou skládat jen z dvojic synonym (dvojice úplných synonym se vyskytují zřídka, uvedu proto ukázkou z českého jazyka: *slepý – nevidomý*), některé řady ovšem skýtají daleko více členů (*brainy, intelligent, quick, bright, sharp, brilliant, acute, smart, alert, clever* aj.). Existují však i slova, ke kterým synonymum nenajdeme (např. některá substantiva konkrétní).

„Synonymní řady vznikají zpravidla tam, kde se cítí nutnost zásoby synonym k potřebnému zpestření výrazu. Je to hlavně u některých frekventovaných slov gramatických a frekventovaných slov širokého významu. Např. příslovce 'také' svou synonymní řadou: 'také – též – rovněž – i – taktéž – právě tak – stejně – podobně ...' I zde se velmi často uplatňuje konvergence významu, významové přiblížení slova původně nesynonymního.“¹⁷

Synonymickou dominantou myslíme výraz, který tvoří v synonymické řadě jakýsi základ. Je to tedy ten lexém, jenž nese nejobecnější význam, má nejvyšší frekvenci užití a většinou neobsahuje žádné další významové ani pragmatické příznaky. Z vlastní zkušenosti vím, že se synonymická dominanta používá hojně u některých nerodilých mluvčích, protože 'prostě'

¹⁵ *Oxford Dictionary of Synonyms and Antonyms*, OUP, 1999

¹⁶ *Oxford Dictionary of Synonyms and Antonyms*, OUP, 1999, s. 369

¹⁷ Bečka, J.V., *Česká stylistika*, Academia, 1992, s. 64

jiné synonymum neznají. Pokud tedy vezmu následující synonyma: *work, labour, toil, drudgery, grind, job* a *task*¹⁸, je více než očividné, že synonymickou dominantou této řady je výraz *work*, musíme ovšem brát ohled na to, že ne v každém kontextu můžeme tyto slova zaměnit. Existují ovšem případy, kdy je velice těžké synonymickou dominantu určit, některé členy v řadě mohou být rovnocenné např. *clever, intelligent*.

1.4 Kolokabilita

Termíny kolokabilita a kolokace (tomuto pojmu se věnuji níže) jsou další lexikální jevy, které v mé diplomové práci rovněž hrají zásadní roli, proto je velice nezbytné upřesnit jejich definice a vysvětlit tak jejich nepostradatelnost pro tuto práci. Na začátku bych přece jen, jak jsem již udělala u synonymie a synonym, nastolila základní rozdíl mezi pojmy. O kolokabilitě hovoříme jako o schopnosti spojovat různé lexikální jednotky, zatímco kolokací rozumíme už konkrétní spojení dvou nebo více výrazů. Podívejme se tedy, jak je kolokabilita definována v Příruční mluvnici češtiny: „*Syntagmatické významové vztahy jsou mezi lexikálními jednotkami, které se spolu mohou spojovat v lineárním řečovém řetězci. Schopnost spojitelnosti je v rovinách nesoucí význam, především v rovině lexikální, označována termínem **kolokabilita**. Míra kolokability je pro jednotlivá slova různá, zcela neomezenou spojitelnost však nemá žádné. Některá slova se spolu kombinují se zvlášť velkou pravděpodobností . Vyplyvá to především z jejich významových vlastností, ale i z tradic určitého jazyka (např. vyprchat – vůně, štěkat – pes, kácet – strom).*“¹⁹

¹⁸ Ernestová, M., výukové texty

¹⁹ Grepl, M. a kol., *Příruční mluvnice češtiny*, NLN, 1995, s. 88

Je tedy zřejmé, že pokud mluvíme o kolokabilitě, vyjadřujeme spíše jev abstraktní, jehož výsledkem jsou právě konkrétní kolokace. Většina autorů ale termín kolokability vynechává a věnuje se rovnou kolokacím.

1.5 Kolokace

*„The term collocation will be used to refer to sequences of lexical items which habitually co-occur, but which are nonetheless fully transparent in the sense that each lexical constituent is also a semantic constituent.“*²⁰

Kolokací v základu myslíme předvídatelnou kombinaci slov. *„One relationship results from the way lexemes occur in sequences. For example, in the sentence ‘It was a very auspicious -’, fluent speaker of English know that the omitted item will be one of a very small set of lexemes, such as occasion or event – unless, of course, a literary or humorous point is being made, as in ‘It was a very auspicious bottle of wine’. The tendency of lexemes to work together in predictable ways is known as ‘collocation’. Every lexeme has collocations, but some are much more predictable than others. ‘Blond’ collocates strongly with ‘hair’, ‘flock’ with ‘sheep’, ‘neigh’ with ‘horse’. Some collocations are totally predictable, such as ‘spick’ with ‘span’, or ‘addled’ with ‘brains’ or ‘eggs’. Others are much less so: ‘letter’ collocates with a wide range of lexemes, such as ‘alphabet’ and ‘spelling’, and (in another sense) ‘box’, ‘post’, and ‘write’. Yet other lexemes are so widely used that they have no predictable collocates at all, such as ‘have’ and ‘get’.“*²¹ Jak je již uvedeno výše, některá spojení slov mohou být velice lehce předvídatelná již za použití jednoho slova z celé kolokace, ale v opačném případě další členy kolokace můžeme jen 'tušit', neboť kombinací s určitým termínem existuje několik, v určitých případech opravdu nespočet. Proto se také někdy kolokace dělí, podle tzv. kolokační síly, na **specifické, jedinečné kolokace (unique**

²⁰ Cruse D.A., *Lexical Semantics* CUP, 1986, s. 41

²¹ Crystal, D., *How Language Works*, Penguin Books, 2006, s. 1941-95

collocations)²², které se vyjadřují velice silnou vázaností mezi jednotlivými členy (*to shrug someone's shoulders*). Další stupeň tvoří **silné kolokace (strong collocations)**. „Predictably, we may talk of 'trenchant criticism' or 'rancid butter', although this does not mean that other things cannot be 'trenchant' or 'rancid'.“²³ Pro přesnější představu uvedu jednodušší příklad silné kolokace, a to *a heavy smoker*. Členové této kolokace jsou k sobě navzájem velice těsně vázáni, ale na druhé straně se lexém *heavy* může pojít také s jinými výrazy, např. *heavy rain, heavy snow* atd. Mezi nejobsáhlejší skupinu kolokací ale patří **středně silné kolokace (medium-strength collocations)**, vázanost jednotlivých prvků a jejich kolokabilita je poměrně volná, ale stále omezená. V anglickém jazyce tedy mluvíme o *a big problem* a *a large part*, kdy lexémy *big* a *large* patří mezi nejpoužívanější a nejobecnější adjektiva, ale oproti tomu je nesprávné mluvit o **a large problem* nebo o **a big part*. Tak jako nepoužíváme **to do a mistake* ale *to make a mistake*. Poslední skupinou jsou tzv. **slabé kolokace (weak collocations)**. Stupeň předvídatelnosti u těchto spojení je téměř mizivý. Týká se to mj. adjektiv *long, short, small good, bad*, ale také například sloves *to do, to see* nebo *to go*.

Struktura jednotlivých kolokací z hlediska slovních druhů je různorodá, tak jako jejich délka, i když se v jazyce nečastěji objevují tato spojení jako sdružení dvou nebo tří slovních druhů. Nejlépe tuto skutečnost nastiňuje právě kniha *Teaching collocation*:

1. *a difficult decision (adjective + noun)*
2. *submit a report (verb + noun)*
3. *radio station (noun + noun)*
4. *examine thoroughly (verb + adverb)*
5. *extremely inconvenient (adverb + adjective)*
6. *revise the original plan (verb + adjective + noun)*
7. *the fog closed in (noun + verb)*

²² Cruse tyto termíny nazývá **bound collocations**

²³ Lewis, M., *Teaching Collocation*, LTP, 2000, s. 63

8. *to put it another way (discourse marker)*
9. *a few years ago (multi-word prepositional phrase)*
10. *turn in (phrasal verb)*
11. *aware of (adjective + preposition)*
12. *fire escape (compound noun)*
13. *backwards and forwards (binomial)*
14. *hook, line and sinker (trinomial)*
15. *On the other hand (fixed phrase)*
16. *A sort of ... (incomplete fixed phrase)*
17. *Not half! (fixed expression)*
18. *See you later/tomorrow/on Monday. (semi-fixed expression)*
19. *Too many cooks ... (part of a proverb)*
20. *To be or not to be ... (part of a quotation)* ²⁴

Kolokace ale mohou být také mnohem delší, pro zajímavost uvedu spojení *seriously affect the political situation in Bosnia* (adverb + verb + article + adjective + noun + preposition + noun).

Kolokace se objevují bohatě ve všech žánrech, s postupem doby jejich užití stoupá, hlavně v žurnalistických a odborných textech, poutavou ukázkou uvádím z jednoho novinového článku: „*The world of bullfighting has discovered a new legend in the form of a baby-faced 16-year-old called Julian Lopez, but known as “El Juli”, who has become the youngest fully-fledged matador ever.*“ ²⁵

²⁴ Lewis, M., *Teaching Collocation*, LTP, 2000, s. 133,134

²⁵ Lewis, M., *Teaching Collocation*, LTP, 2000, s. 57

1.6 Kolokační paradigma

„Kolokační paradigma je naproti tomu taková třída prvků (zde stále slov), s nimiž se všemi je prvek jiného paradigmatu schopen se obvykle a smysluplně kombinovat. Z příkladu s adjektivem 'psí' to jsou všechna substantiva s tímto adjektivem spojitelná ('štěkot, vrčení, chlupy, maso').“²⁶

Kolokační paradigma můžeme určit jen pokud známe určitý základní lexém, od kterého se toto paradigma určí, ale který do tohoto paradigmatu sám nepatří. Syntagmata, která prvky kolokačního paradigmatu s konkrétním definujícím prvkem vytvářejí, jsou obvykle významově i funkčně různá. Každý prvek jazykového systému má alespoň jedno kolokační paradigma a jeho explicitním výčtem lze tedy vyjádřit jeho kolokabilitu, tudíž i jeho užití v určitém kontextu.

1.7 Kontext

Výraz kontext zmiňuji ve své práci proto, že kontext je nedílnou součástí jakéhokoliv jazykového rozboru, tedy i mého výzkumu. Kontextem rozumíme psaný nebo mluvený projev zakotvený v určité komunikační situaci, ale závislý na prostředí, ve kterém se tento projev realizuje, ale je také ovlivněn charakterem mluvčího i adresáta. Nesmíme ovšem zapomenout na mimojazykové vlivy. Pokud tedy v určité situaci zvoláme „Can you see it?“ a ukážeme daný objekt, adresát je schopen pochopit záměr mluvčího.

*„Termín **situační kontext** (angl. context of situation) se v současné lingvistické analýze vyskytuje velmi často. Pragmatická interpretace jazykových jevů je bez kontextu nemyslitelná. Ucelený výklad úlohy kontextu v jazykové komunikaci podal britský antropologický lingvista polského původu Bronislaw Malinowski (1884 – 1942). Podle Malinowského je význam výpovědi*

²⁶ Čermák F., Filipec J., *Česká lexikologie*, ČSAV Praha, 1985, s.171

závislý také na nelingvistických faktorech, tj. na situaci a okolnostech, za kterých komunikace probíhá.

Podle Firthe (1964:182) situační kontext spojuje v komunikativní události (angl. *speech event*) relevantní rysy účastníků promluvy, zejména **verbální a neverbální jednání**, předměty mimojazykové skutečnosti a účinek verbálního jednání. Význam v jazyce nelze adekvátně interpretovat bez přihlédnutí k významu promluvy ve specifickém kontextu, ve kterém se odehrává. “²⁷

I použití synonym je závislé na kontextu. Podle kontextu lze také rozdělit synonyma na úplná a částečná. „*The condition of interchangeability in all contexts reflects the common assumption that words are never synonymous in any context unless they can occur (and have the same sense) in all contexts.*“²⁸ Úplná synonyma jsou navzájem zaměnitelná v jakémkoliv kontextu, jak jsem již zmínila výše, zatímco z částečných synonym si musíme vybrat to, které nejlépe zapadá do daného kontextu. Pro příklad uvedu částečná synonyma *voyage* a *drive*, *voyage* znamená cestu na moři, zatímco o *drive* mluvíme jako o cestě autem. Pokud tedy mluvčí hovoří o třídní plavbě na moři, je kontextem nucen použít slovo *voyage*, výraz *drive* by byl v tomto kontextu nevhodný. Toto platí i naopak.

Pro představu kontextu uvádím definici J. Lyonsa. „*Every utterance occurs in a culturally determined context-of- situation; and the meaning of the utterance is the totality of its contribution to the maintenance of what Firth here refers to as the patterns of life in the society in which the speaker lives and to the affirmation of the speaker's role and the personality within society.*“

²⁹

²⁷ Urbanová, L., Oakland, A., *Úvod do anglické stylistiky*, Barrister & Principal, 2002, s. 27

²⁸ Lyons J., *Introduction to Theoretical Linguistics*, CUP, 1969, s. 448

²⁹ Lyons J., *Semantics 2*, CUP, 1977, s. 607

1.8 Sémantické pole

O sémantickém poli hovoříme jako o souboru lexémů, které se vztahují k určitému tématu, obsahu. Pokud tedy někdo začne mluvit např. o rodině, nejspíše uslyšíme lexémy jako *children, wife, husband, to bring up* a mnoho jiných, které tvoří již zmíněné sémantické pole. Je tedy i jasné, že se sémantická pole mohou překrývat a že jich v jazyce existuje opravdu nespočet. Sémantických polí se využívá i ve školách při učení cizích jazyků, hlavně u mladších studentů, pro které je poté jednodušší si pamatovat slovní zásobu určitého tématu. Vyučující např. na začátku hodiny oznámí, že si studenti budou povídat o *My family*, to znamená, že se budou učit i novou slovní zásobu z tohoto okruhu.

Stejnou problematiku rozebírá i Crystal: „*There have been many philosophical and linguistic attempts to organize the concepts or words in a language – notably in thesauruses. In the famous Thesaurus of Peter Mark Roget, first published in 1852, we find vocabulary divided into six main areas: abstract relations, space, matter, intellect, volition, and affections. Each area is then given a detailed sub-classification, producing a thousand semantic categories in all.*“³⁰

Termín sémantické pole velice přesně definují i níže uvedené internetové stránky. „*A semantic field is an area of meaning which can be delimited from others in a language. Thus we might talk about a semantic field of FOOD or CLOTHING or EMOTIONS. Within CLOTHING we find words for all the different kinds of garments, plus those for making and wearing them. Semantic Field is a somewhat elastic term. Thus we could say that ANIMALS and PLANTS are semantic fields, or we could group them together into a single larger field called LIVING THINGS. Semantic fields are composed of smaller*

³⁰ Crystal, D., *How Language Works*, Penguin Books, 2006, s.193,194

groupings called lexical sets or sub-fields. Within EMOTIONS, we can identify lexical sets of words for Love, Fear, Anger etc. “³¹

³¹ <http://www.arts.gla.ac.uk/SESL/EngLang/LILT/semanfield.htm>, citováno dne 15.3.2008

2. Praktický rozbor

Mým úkolem v praktické části diplomové práce je najít nejpoužívanější anglická synonyma slova 'cesta' v současném anglickém jazyce, rozebrat tyto termíny jak z hlediska jejich kolokačního omezení, ale také z hlediska toho, v jakých kontextech a v jakém rozsahu použití se tato synonyma vyskytují. Základními termíny mého rozboru jsou slova *journey*, *route*, *travel*, *trip*, *walk* a *way* a poté jejich nejčastěji citovaná synonyma, která jsem vybrala ze třech synonymických slovníků.

Nedílnou součástí práce jsou mnou shromážděná excerpta, vybraná z různorodých textů ne starších 50 let, aby splnila podmínku týkající se současné angličtiny.

2.1 Nejčastější synonyma slova 'cesta'

Pro srovnání synonym jsem si vybrala tři slovníky synonym, prvním je *Oxford Dictionary of Synonyms and Antonyms*³² (zkratka ODSA), druhým je *Collins Interned-Linked Dictionary of Synonyms & Antonyms*³³ (zkratka CDSA) a konečně třetím je samozřejmě *English Thesaurus – The Ultimate Wordfinder from A to Z*³⁴ (zkratka ET). V těchto slovnících jsem si našla synonyma k výše zadaným základním termínům a poté vybrala ta synonyma, jež se v daných synonymických řadách vyskytují nejčastěji. Pro větší názornost uvádím tabulku.

³² *Oxford Dictionary of Synonyms and Antonyms*, Spooner, A., OUP, 1999

³³ *Collins Interned-Linked Dictionary of Synonyms & Antonyms*, HarperCollins Publishers, 2005

³⁴ *English Thesaurus – The Ultimate Wordfinder from A to Z*, HarperCollins Publishers, 1995

	ODSA	CDSA	ET
journey	excursion, expedition, itinerary, jaunt, mission, odyssey, outing, peregrination, progress, route, tour, transition, travelling, trip, wandering, <i>cruise, drive, flight, hike, joyride, pilgrimage, ramble, ride, run, safari, sail, sea crossing, sea passage, trek, voyage, walk</i> s.223	1. TRIP, drive, tour, flight, excursion, progress, cruise, passage, trek, outing, expedition, voyage, ramble, jaunt, peregrination, travel, 2. PROGRESS, passage, voyage, pilgrimage, odyssey s. 394	excursion, expedition, jaunt, odyssey, outing, passage, peregrination, pilgrimage, progress, ramble, tour, travel, trek, trip, voyage s.530
route	course, direction, itinerary, journey, path, road, way s.358	way, course, road, direction, path, journey, passage, avenue, itinerary s. 610	avenue, beat, circuit, course, direction, itinerary, journey, passage, path, road, round, run, way s.828
travel	globe-trotting, moving around, peregrination, touring, tourism, travelling, wandering, <i>cruise, excursion, expedition, exploration, flight, hike, holiday, journey, march, migration, mission, outing, pilgrimage,</i>	journey, wandering, expedition, globe-trotting, walk, tour, touring, movement, trip, passage, voyage, excursion, ramble, peregrination s.722	excursion, expedition, globe-trotting, journey, movement, passage, peregrination, ramble, tour, touring, trip, voyage, walk, wandering s.963

	<p><i>ramble, ride, safari, sail, sea-passage, tour, trek, trip, visit, voyage, walk.</i></p> <p>s.446</p>		
trip	<p>day out, drive, excursion, expedition, holiday, jaunt, journey, outing, ride, tour, visit, voyage</p> <p>s. 448</p>	<p>journey, outing, excursion, day out, run, drive, trave, tour, spin (<i>informal</i>), expedition, voyage, ramble, foray, jaunt, errand, junket (<i>informal</i>)</p> <p>s. 725</p>	<p>errand, excursion, expedition, foray, jaunt, journey, outing, ramble, run, tour, travel, voyage</p> <p>s.967</p>
walk	<p>1. constitutional, hike, <i>old use</i> promenade, ramble, saunter, stroll, traipse, tramp, trek, trudge, <i>inf</i> turn 2. <i>a paved walk</i>, aisle, alley, path, path-way, pavement.</p> <p>s.472</p>	<p>1. STROLL, hike, ramble, tramp, turn, march, constitutional, trek, outing, trudge, promenade, amble, saunter, traipse (<i>informal</i>), breath of air, perambulation 2. PATH, pathway, footpath, track, way, road, lane, trail, avenue, pavement, alley, aisle, sidewalk (<i>chiefly US</i>), walkway (<i>chiefly US</i>), promenade, towpath, esplanade, footway, berm (<i>NZ</i>)</p> <p>s. 764</p>	<p>1. constitutional, hike, march, perambulation, promenade, ramble, saunter, stroll, traipse (<i>informal</i>), tramp, trek, trudge, turn 2. aisle, alley, avenue, esplanade, footpath, lane, path, pathway, pavement, promenade, sidewalk, trail</p> <p>s.1020</p>
way	<p>advance, direction, headway, journey, movement, progress, route</p> <p>s. 475</p>	<p>1. ROUTE, direction, course, road, path 2. ACCESS, street, road, track, channel, route, path, lane, trail, avenue, highway, pathway, thoroughfare, 3. JOURNEY, approach, advance, progress, passage</p>	<p>1. access, avenue, channel, course, direction, highway, lane, path, pathway, road, route, street, thoroughfare, track, trail 2.advance, approach, journey,</p>

		s.769	march, passage, progress s.1025
--	--	-------	---------------------------------------

Z této tabulky jsem vybrala nejčastěji uváděná synonyma, ta také následně uvádím abecedně seřazená. Zároveň jsem uvedla i synonyma, ze kterých jsem tento rozbor prováděla.

1. course
2. direction
3. drive
4. excursion
5. expedition
6. jaunt
7. journey
8. passage
9. path
10. progress
11. ramble
12. road
13. route
14. tour
15. travel
16. trek
17. trip
18. voyage
19. walk
20. way

2.2 Definice vybraných synonym

Za výchozí bod pro tuto práci volím porovnání definic těchto synonym ze tří různých výkladových slovníků, a to z *Oxford Advanced Learner's Dictionary*³⁵ (zkratka OALD), *Longman Dictionary of Contemporary English*³⁶ (zkratka LDCE) a z *Cambridge International Dictionary of English*³⁷ (zkratka CIDE). V tabulce tedy uvádím následující definice z výše zmíněných slovník, jejich kolokace rozebírám pro větší přehlednost u jednotlivých lexémů v pozdější části práce.

	OALD	LDCE	CIDE
course	direction or route followed by a ship or an aircraft or by a river, boundary line s. 272-273	the path along which something moves; direction or movement taken by someone or something s. 236	the direction in which a vehicle, esp. an aircraft, spacecraft or ship, moves, or the path along which a river flows s. 314
direction	course taken by a moving person or thing; way that a person or thing looks or faces s.338	the point or position towards which a person or thing moves, faces, or is aimed s. 287	the position towards which someone or something moves or faces s. 387
drive	1. journey in a car, van 2 (US usually	1 a journey in a vehicle (esp. for pleasure)	Výraz <i>drive</i> ve tvaru substantiva není definováno, je

³⁵ *Oxford Advanced Learner's Dictionary*, OUP, 1989

³⁶ *Longman Dictionary of Contemporary English*, Longmans Group UK Limited, 1987

³⁷ *Cambridge International Dictionary of English*, CUP, 1995

	drive-way) private road, etc by which vehicles can approach a house from the road or street. s.370	2 also driveway - a road for vehicles that connects a private house or garage with the street. s. 313	zřejmě, že se tedy jedná o konvertované sloveso. Slovník uvádí jen příklady a tyto dodatky: A drive (=also driveway) is also a track for vehicles which leads to a house The word Drive is sometimes used in the name of a road, esp. one containing houses s. 424, 425
excursion	1. short journey, esp one made by a group of people together for pleasure 2. short journey made for a particular purpose s. 416	a short journey made for pleasure, usu. by several people together s. 351	a short journey usually made for pleasure, often by a group of people s. 478
expedition	1 organized journey or voyage with a particular aim 2. people, vehicles, ships, etc making this journey s.421	(the people, vehicles,etc., going on) a (long) journey for a certain purpose s. 354	(the people, vehicles, animals, etc. taking part in) an organized journey for a particular purpose s. 481
jaunt	short journey, made for pleasure. s.670	a short journey for pleasure s. 563	a short journey, sometimes including a stay , for pleasure s. 760

journey	(distance covered in) travelling, usu by land, from one place to another, often far away s.676	a trip from one place to another, esp. by land over quite a long distance s. 567	the act of travelling from one place to another, esp. in a vehicle s. 770
passage	1. way through sth 2. (cost of the ticket for a) journey from one place to another by ship or plane; voyage 3.(also passageway) narrow way through sth, esp with walls on both sides; corridor s. 903	1. also passageway – a long narrow connecting way, esp. inside a building, CORRIDOR 2.a usu. narrow way through; opening 3. (the cost of) a journey, esp. by sea or air s.751	CONNECTING WAY, passageway, a usually long and narrow part of a building with rooms on one or both sides, or an enclosed path which connects places TRAVEL travel, esp. as a way of escape A passage is a journey, esp. over the sea MOVEMENT an act of moving through somewhere s.1032
path	1 (also path-way, foot-path) way or track made for or by people walking 2 line along which sb/sth moves NOTE ON USAGE: A path or footpath is a way marked out for people to walk along, between houses in a town or across fields, beside rivers, etc in the country.	1 also pathway – a track or way made by or for people walking over the ground 2 an open space made to allow forward movement 3 a line along which something moves s.753	a route or track between one place and another, or the direction in which something is moving s. 1035

	s. 906		
progress	1.forward or onward movement 2. (arch) journey made by a sovereign or ruler s. 995	1.forward movement in space; advance 2.old use an official ceremonial journey, esp. of a king or queen s. 828	advancement to an improved or more developed state, or to a forward position. s. 1129
ramble	Definice tohoto pojmu je uvedena jen u slovesa, výraz <i>ramble</i> je tedy konvertované sloveso. v walk for pleasure with no special destination n rambling walk s. 1036	a (long) walk for enjoyment, often in the country s. 858	Termín <i>ramble</i> je v tomto slovníku definován jen jako sloveso, substantivum je uvedeno jen v následujících příkladech: v to walk for pleasure, esp. in the countryside n [C] • <i>We go for a ramble (= a long walk) over the hills/ through the woods every Saturday.</i> s. 1171
road	1.way between places, esp one with a prepared surface for the use of motor vehicle 2. Road (abbr Rd) (in names of roads, esp in towns) s. 1094	1. a prepared track or way, usu. with a smooth hard surface, along which wheeled vehicles can travel 2. on the road: on a car journey; travelling, esp. for one's work s. 903	a long piece of hard ground that people can drive along from one place to another s.1227-1228

route	way taken or planned to get from one place to another s. 1103	a chosen direction or line of travel between one place and another s. 911	a particular way or direction between places Shipping routes, bus routes, etc. are fixed paths between places In America, Route is used before the names of main roads between cities s. 1237
tour	1. journey for pleasure during which various places of interest are visited 2. brief visit to or through a place 3. official series of visits for the purpose of playing matches, giving performances, etc s. 1356	1. a journey for pleasure, during which several places of interest are visited 2. a short trip to or through a place, to see it 3. a planned journey from place to place as made e.g. by a theatre company or a sports team, in order to perform, play, or appear in several places s. 1123	a visit to a place or area, esp. one during which you look round the place or area and learn about it A tour is also a planned visit to several places in a country or area which is made for a special purpose, such as by a politician or a sports team or a group of musicians or dancers or actors s.1541-1542
travel	1. travelling, esp abroad 2 [pl] journeys, esp abroad s. 1365	Travelling USAGE Compare travel(s), journey and trip. The general activity of moving from place to place is travel. If a person moves from place to place over a period of time we speak of their travels. A	Definice termínu <i>travel</i> je opět uvedena jen jako sloveso, substantivum <i>travel</i> je tedy konvertované sloveso. travel v to make a journey, usually over a long distance n [U] • <i>air travel</i> •

		<p>journey is the time spent and the distance covered in going from one particular place to another. A trip is a short journey, or one on which you spend only a short time in another place, then come back.</p> <p>s.1130</p>	<p><i>space travel</i> • <i>business travel</i> • <i>We share a love of literature, food and travel.</i> • <i>Since 90% of the country is jungle, travel is not easy.</i></p> <p>s. 1553</p> <p>travels <i>pl n</i> • <i>The book is the record of her travels (= journeys) around the Far East.</i> • <i>“Gulliver’s Travels”</i> (title of a book by Jonathan Swift, 1726)</p> <p>s. 1553</p>
trek	<p>long hard journey, esp on foot</p> <p>s. 1367</p>	<p>Definice tohoto výrazu je uvedena jen u slovesa, substantivum trek je konvertované sloveso.</p> <p>trek <i>v</i> to make a long difficult journey, esp. on foot trek <i>n</i> to go on/for a trek</p> <p>s.1132</p>	<p>Opět definici u tohoto termínu uvádí slovník jen u slovesa.</p> <p>trek <i>v</i> to walk a long distance, usually over land such as hills, mountains or forests</p> <p><i>n [C]</i> • <i>We did an eight hour trek between the two villages yesterday.</i></p> <p>s. 1554-1555</p>
trip	<p>1. (usu short) journey, esp for pleasure</p> <p>s. 1370</p>	<p>a journey, esp. a short one for pleasure or for a particular purpose</p> <p>s.1134</p>	<p>a journey in which someone goes to a place and returns from it and which usually takes a short time or involves travelling a short distance.</p> <p>s. 1558</p>

voyage	long journey, esp by sea or in space s.1428	a journey, usu. long, made by boat or ship s.1180	a long journey, esp. by ship s. 1631
walk	1. (a) journey on foot, esp for pleasure or exercise (b) distance of this 2. [C] path or route for walking s. 1432	1. a natural way of moving on foot in which a person's feet are lifted one at a time, in such a way that one foot is always touching the ground 2. an usu. short journey on foot, esp. for exercise or pleasure 3. a place, path, or course for walking 4. a distance to be walked s. 1183	Definice tohoto výrazu jako podstatného jména není uvedena, (pouze příklady); je zřejmé, že jde o konvertované sloveso. walk v to move along by putting one foot in front of the other, allowing each foot to touch the ground before lifting the next <i>n</i> • He went for/took a walk around the block, to clear his head. • They went for a ten-mile walk to raise money for charity. • Every afternoon she takes her Grandad out for a walk. • Do you know any nice walks (= places or paths suitable for walking) around here? s. 1634
way	1.(often in compounds) (a) place for walking, travelling, etc along: path, road, street, etc (b) <i>Way</i> name of	1. the (right) road, path, etc., to follow in order to reach a place 2. a direction 3.forward movement	ROUTE a route, direction or path Way is also used in road names You can use way to talk about the direction in which

	certain roads or streets 2. (a) route, road, etc (to be) taken in order to reach a place (b) route along which sb/sth is moving or would move if there was space (c) (in phrases after <i>which, this, that etc</i>) (in a specified) direction s.1442-1443	4. (esp. in names) a road or path USAGE Way is not usually used when you are thinking of a particular road, path, or track etc. s. 1191	something is facing DISTANCE <i>Am</i> ways - distance s. 1645
--	--	---	---

2.3 Rozbor jednotlivých synonym

Při rozboru jednotlivých synonym kladu důraz na porovnání definic z jednotlivých slovníků, následovně se věnuji kolokačním omezením daného termínu, dané kolokace čerpám jak z knihy *LTP Dictionary of Selected Collocations*³⁸ (zkratka DSC), tak samozřejmě také z mých excerptovaných příkladů. Nedílnou součástí rozboru jsou mnou shromážděná excerpta. Některá z níže uváděných synonym mohou mít význam jak konkrétní, tak abstraktní, např. drive = 1. jízda autem

2. příjezdová cesta

Podrobně se těmto zvláštnostem věnuji u jednotlivých výrazů.

³⁸ Hill, J., Lewis, M., *LTP Dictionary of Selected Collocations*, LTP, 1997

2.3.1 Course

Synonymum *course* je nerodilými mluvčími interpretováno jako ekvivalent k českému termínu kurs ve významu vzdělání. Z vlastní zkušenosti totiž mohu potvrdit, že nemnoho studentů ví, jak je použít ve významu slova *cesta*.

Jak nám už naznačují výše zmíněné slovníkové definice v tabulce, *course* značí spíše pojem abstraktní, a to cestu, směr, po které se někdo nebo něco pohybuje, ale zatímco LDCE zůstává u obecnější definice, OALD a CIDE omezují použití na cestu týkající se lodí, i kosmických, a letadel. CIDE navíc zdůrazňuje, že *course* používáme také u *river course* (tok řeky).

Co se týče použití tohoto lexému v rozdílných textech, pro větší názornost předkládám tyto příklady z mých sebraných excerpt:

*When the pilot pushed the rudder pedal the plane had jerked to the side and assumed a **new course**.*³⁹

*Engineers and project managers constructing pipelines through a mangrove swamp, or laying roads through marshland, could disrupt spawning grounds or change the **course of a stream**, threatening a village's livelihood.*⁴⁰

*Then the rain began, weeks of it, transforming the forest into a gleaming, mud-slick **obstacle course**.*⁴¹

*Vic **followed its course**.*⁴²

*But until Fire Is Born arrived, the Maya remained politically fragmented, the city-states charting their own **courses** in the jungle.*⁴³

Co se týče kolokačních omezení tohoto synonyma, nejdříve se tedy orientuji na již zmiňovanou knihu *LTP Dictionary of Selected Collocations* a cituji tak vazby, ve kterých se slovo *course* objevuje nejčastěji:

³⁹ Paulsen G., *Hatchet*, Macmillan Children's Books, 1996, s. 41

⁴⁰ *National Geographic*, February 2007, National Geographic Society (zkratka NGS), s. 108

⁴¹ *National Geographic*, September 2006, NGS, s.102

⁴² King, S., *Cujo*, Futura Publications, 1981, s.92

⁴³ *National Geographic*, August 2007, NGS, s.81

course (direction)

V(Verb): alter, be on/off, change, deviate from, follow, keep to, steer, stray from, swerve from, take course

*A(Adjective): direct, proper, roundabout, straight, wrong, zig-zag course*⁴⁴

Vlastní zkoumaný materiál se s výše uvedenými příklady shoduje a navíc vykazuje:

to assume a new course

fly on the new course

obstacle course

to be on course to

to stay the course

2.3.2 Direction

Tento výraz ve většině kontextech neznamená cestu, ale spíše směr, zvláštní ovšem je, že ho synonymické slovníky zařazují mezi hlavní synonyma slova cesta, proto ho také záměrně uvádím a věnuji se mu.

Zajímavé je, že slovník OALD *direction* definuje jako cestu, po které někdo nebo něco směřuje, nebo směr, kterým se někdo dívá, zatímco LDCE a CIDE tento výraz definují jako bod nebo pozici, ke které někdo nebo něco směřuje.

Jako příklady uvádím tyto excerpta:

*I saw a pickup headed **in the opposite direction** on the bridge, it's cab and bed packed with perhaps a dozen men, women and children.*⁴⁵

*The rocks, which stretch away **in both directions**, are not in fact picturesque.*⁴⁶

*The chimney smoked again, perhaps because of the **direction** of the wind.*⁴⁷

⁴⁴ Hill, J., Lewis, M., *LTP Dictionary of Selected Collocations*, LTP, 1997, s. 58

⁴⁵ *National Geographic*, December 2005, NGS, s.12

⁴⁶ Murdoch, I., *The Sea, The Sea*, Penguin Books, 1980, s. 5

⁴⁷ Murdoch, I., *The Sea, The Sea*, Penguin Books, 1980, s. 75

*Prust took out a calculator and topped away, figuring the time that would be available to hear the roar of a jet coming at another jet, each flying at more than 500 miles an hour **in opposite directions**.* ⁴⁸

*I turned and walked along the road, and then leapt onto the rocks and began to make my way as fast as I could **in the direction** of the tower.* ⁴⁹

DSC uvádí tyto kolokace:

direction

V: alter, change, determine, deviate from, fix, follow, go in/off in, indicate, keep to, lose, mark, move in, plot, set, shift, show, take direction

A: customary, definite, general, obvious, opposite, precise, proper, reverse, right, straightforward, wrong direction ⁵⁰

Ve vlastních excerptech nacházím hlavně tyto vazby:

in the direction of

in the opposite/cardinal/wrong direction

in both directions

Tento termín se v různých kontextech vyskytuje opravdu hojně, dokonce patří mezi nejčastěji (spolu s *journey, road* etc.) používaná synonyma slova 'cesta'.

2.3.3 Drive

Významy tohoto lexému se mohou rozdělit na abstraktní a konkrétní. *Drive* je jako abstraktní výraz definován jako cesta autem (LDCE zobecňuje výraz na jakékoliv dopravní vozidlo, zatímco OALD hovoří jen o jízdě autem, CIDE definuje jen sloveso *to drive*, u substantiva udává jen příklady a dodatky). O konkrétním výrazu *drive* mluvíme jako o tzv. příjezdové cestě, slovníky zmiňují také ekvivalentní složeninu *driveway*. CIDE zároveň hovoří o *drive* jako o součásti názvu u ulic (*23 Park Drive*).

⁴⁸ *Herald Tribune*, November 4, 2006, publ. by New York Times, s. 2

⁴⁹ Murdoch, I., *The Sea, The Sea*, Penguin Books, 1980, s. 96

⁵⁰ Hill, J., Lewis, M., *LTP Dictionary of Selected Collocations*, 1997, LTP, s. 70

Soon they could hear his car roaming away **down the drive**.⁵¹

A **drive** in silence, a **long drive** in silence.⁵²

The little Fiesta bounced and jiggled **along the drive**, past the windbreak of pine trees her grandfather had planted thirty years before, until she turned a bend and could see the house.⁵³

The relatives were in some town that was two, maybe **three hours' drive** away.⁵⁴

It was a normal working day for Mrs. Hassan when she left her home in west Baghdad **to make the short drive** to the offices of CARE International.⁵⁵

DSC uvádí tyto kolokace:

drive

V: be engaged in, conduct, initiate, launch, make, mount, organise drive

*A: big, massive, recruitment drive*⁵⁶

Abstraktní význam slova *drive* je v mých excerptech rozvinut mnohem více než *drive* jako příjezdová cesta, *drive* jako cesta motorovým vozidlem se váže nejčastěji s těmito výrazy:

long/tiring/short drive

Také se tento výraz často pojí s časovým určením: *three hours' drive*

Drive jako příjezdová cesta se nejvíce pojí s předložkami typu: *along/towards/down/over the drive*

2.3.4 Excursion

Anglický termín *excursion* má v českém jazyce svůj ekvivalent, exkurze, neboli naučný výlet, cesta. Všechny výše zmíněné slovníky tedy definují toto synonymum jako krátkou cestu, vykonávanou více lidmi,

⁵¹ James, P.D., *Cover Her Face*, Penguin Books, 1962, s. 11

⁵² Paulsen G., *Hatchet*, Macmillan Children's Books, 1996, s. 6

⁵³ Kelly, C., *Someone Like You*, HarperCollinsPublishers, 2002, s. 319

⁵⁴ King, S., *Cujo*, Futura Publications, 1981, s. 190

⁵⁵ *The Times*, October 21, 2004, Times Newspapers Ltd., s. 2

⁵⁶ Hill, J., Lewis, M., *LTP Dictionary of Selected Collocations*, 1997, LTP, s. 76

přinášející potěšení. Zároveň OALD dodává, že je *excursion* vedena za jistým účelem.

Co se týče mých vlastních excerpt, mnoho výrazů pro výraz *excursion* jsem nenašla, zajímavé ovšem je, že většina těchto vět vyjadřuje tento lexém v přeneseném významu (tomuto tématu se věnuji na konci mé práce). Proto k mým vlastní excerptům přidávám několik vět z již zmíněných sloovníků:

*Cox & Kings has a 13-night private tour visiting Jiayuguan, Beijing, Xi'an and the Gobi, from £ 2,495 pp, with flights from Heathrow to Beijing with SAS, guided **excursions** and transfers.*⁵⁷

*All readers receive a **free excursion** to the 4th century St. Catherine's Monastery.*⁵⁸

*Some people held the view that a more successful acting career awaited me in films and television and they tried to lure me in; but in spite of many **amusing excursions** I never cared much for these media.*⁵⁹

*Two **unforgettable excursions** to see these wonders of nature at close quarters have whetted our appetite for more.*⁶⁰

Jak můžeme sami vidět na daných příkladech, před tímto synonymem existuje opravdu mnoho různorodých přívlastků, DSC hovoří jen o kolokacích, které tvoří tento lexém se slovesy:

excursion

*V: go off on, go on, join, make, organise, set off on excursion*⁶¹

2.3.5 Expedition

Slovníky definují *expedition* jako dlouhou cestu, na kterou se vydávají lidé za určitým účelem. Podle těchto slovníků mohou *expedition* vykonávat

⁵⁷ *The Sunday Times*, December 11, 2005, Times Newspapers Ltd., s. 7

⁵⁸ *The Sunday Times*, December 11, 2005, Times Newspapers Ltd., s. 13

⁵⁹ Murdoch, I., *The Sea, The Sea*, Penguin Books, 1980, s. 38

⁶⁰ *in Britain*, August/September 2007, The British Connection Inc., s. 14

⁶¹ Hill, J., Lewis, M., *LTP Dictionary of Selected Collocations*, 1997, LTP, s. 85

nejen lidé, ale také zvířata a dopravní prostředky, i když musím přiznat, že jsem toto synonymum nacházela vždy v kontextech, které byly spojené právě s lidmi. Podle mě je tento lexém spojený s dlouhou náročnou cestu za účelem dosažení nějakého konkrétního cíle nebo získání nových informací. Když se tedy řekne *expedition*, mnoho lidí si představí cestu do neprozkoumaných částí naší země, aby tak dosáhli úspěchů ve svém oboru.

Mnoho příkladů jsem nacházela hlavně v cestopisných časopisech, zabývajících se mj. výstupy na nejvyšší horu světa či dobývání dosud neobjevených míst.

*Inspired by the tales of Frank Buck and other wildlife adventurers, I launched my own **expedition** from our family apartment into the „jungles“ of Rock Creek Park.*⁶²

*But the **expedition** left a deep scar: His brother Gunther died on the descent.*⁶³
*Then out of the blue came an invitation to **join** an **expedition** in the Himalaya.*⁶⁴

*It's 1685 and you're about to embark on a prestigious **scientific expedition** to Southeast Asia.*⁶⁵

*One redeeming feature of the **expedition** was that I saw Gloucester Cathedral for the first time.*⁶⁶

K výrazu *expedition* se váže mnoho zajímavých přívlastků, tak jako u předešlého synonyma. DSC uvádí tyto kolokace:

expedition

V: embark on, finance, go (off) on, head, lead, make mount, organise, set off on, take part in expedition

*A: Arctic, dangerous, hunting, long, mountaineering, risky expedition*⁶⁷

⁶² *National Geographic*, August 2006, NGS, s. 137

⁶³ *National Geographic*, November 2006, NGS, s. 46

⁶⁴ *National Geographic*, November 2006, NGS, s. 53

⁶⁵ *Geographical*, June 2007, Circle Publishing (Royal Geographical Society), s. 56

⁶⁶ Lodge, D., *Thinks...*, Penguin Books Ltd., 2001, s. 88

⁶⁷ Hill, J., Lewis, M., *LTP Dictionary of Selected Collocations*, 1997, LTP, s. 86

Osobně k těmto vazbám přidávám ještě několik kolokací, které se v mých excerptech opakovaly:

to launch an expedition

military/scientific/American expedition

2.3.6 Jaunt

Tento výraz je poměrně neznámý, ale svým významem se blíží slovům *excursion* nebo *trip*, neboť jej slovníky definují jako krátkou cestu skýtající potěšení. Zatímco je ovšem u slova *excursion* kladen důraz na určitý 'cíl' nebo 'záměr' cesty, u *jaunt* a *trip* je podle mě spíše zásadní kladný (málokdy záporný) pocit z celé cesty.

Jelikož není toto synonymum v kontextech často používané, příklady vyberu pro větší názornost z výše uvedených slovníků.

She's gone on a jaunt into town. ⁶⁸(OALD)

We're going on/for a little jaunt to the seaside this afternoon. ⁶⁹(LDCE)

Half the fun of our Sunday jaunts to the mountains is lunch with Joe and his family. ⁷⁰ (CIDE)

(disapproving) The soldiers are on extra pay during their 10-day jaunt at one of the world's most expensive resorts, supposedly training. ⁷¹ (CIDE)

Problém přichází s určením kolokací. Jak již bylo řečeno, *jaunt* nepatří mezi nejčastěji používané termíny a najít kolokace s tímto synonymem je tedy složité. Jelikož je ale *jaunt* sémanticky blízké termínům *trip* a *excursion*, můžeme odhadovat, že se i jejich kolokační omezení budou překrývat.

⁶⁸ *Oxford Advanced Learner's Dictionary*, OUP, 1989, s. 670

⁶⁹ *Longman Dictionary of Contemporary English*, Longmans Group UK Limited, 1987, s.563

⁷⁰ *Cambridge International Dictionary of English*, CUP, 1995, s.760

⁷¹ *Cambridge International Dictionary of English*, CUP, 1995, s. 760

2.3.7 Journey

Tento výraz patří mezi nejužívanější v oblasti cestování. Hlavním důvodem je široký rozsah významu tohoto synonyma. Slovníky jej definují jako cestu, výlet nebo cestování z jednoho místa na druhé, specifický je termín *journey* tím, že se jedná většinou o cestování po zemi s pomocí motorového vozidla.

*Then it would begin the **return journey**, thump him on the head, and leave him in exactly the place he had started from.*⁷²

*Four hours later, Leonie stood in the queue at the airport clutching her guide book to her chest and wishing the **plane journey** was over.*⁷³ (zajímavé je, že zde se jedná o cestu letadlem, celý výraz by mohl být nahrazen synonymem *flight*)

*She couldn't face negotiating another **journey**, sorting out which bus they wanted and piling luggage on it.*⁷⁴

*The public are advised to check the latest travel and weather information before making their **journeys**.*⁷⁵

*By the end of 1900 she became too frail to make the **long journey**.*⁷⁶

Kolokaci vlastní *journey* mnoho. DSC uvádí tyto vazby:

journey

V: break, commence, complete, embark on, end, go on, make, plan, send sb on, set off on, set out on, start undertake journey

A: adventurous, arduous, dangerous, dreadful, (un)eventful, exciting, exhausting, hazardous, homeward, long, outward, (un)pleasant, return, safe, short, strenuous, tiring, triumphant journey

*P: on the journey home*⁷⁷

⁷² Hornby, N., *About a Boy*, Penguin Books Ltd., 1998, s. 12

⁷³ Kelly, C., *Someone Like You*, HarperCollinsPublishers, 2002, s. 45

⁷⁴ Kelly, C., *Someone Like You*, HarperCollinsPublishers, 2002, s. 354

⁷⁵ *The Times*, October 21, 2004, Times Newspapers Ltd., s. 27

⁷⁶ *in Britain*, August/September 2007, The British Connection Inc., s. 54

K tomuto výrazu se podle excerpt poji také názvy dopravních prostředků, fungujících jako přívlastky (*bus, train, car, plane journey*).

2.3.8 Passage

Slovo *passage* vlastní několik významů. Za prvé znamená cestu, hlavně po moři nebo ve vzduchu. Další význam je blízký slovu *path*, vyjadřuje cestu skrze, napříč něčemu. *Passage* je ale typickým výrazem pro chodbu, koridor (angl.corridor). *Passage* existuje často i ve složenině, mající stejný význam, a tou je *passageway*.

*It was approached through a **narrow passage**, dark and difficult to find.* ⁷⁸

*A ribbon of water bursts from Mageni cave and other **passages**, plunging 260 feet into the unexplored Iso River Gorge.* ⁷⁹

*Reef meets rain forest in the **serpentine passage** between the islands of Waigeo and Gam.* ⁸⁰

*I could hear footsteps coming **along the passage**.* ⁸¹

*Follow photographer Stephen Alvarez underground and explore waterfalls, lakes and **passages** beneath a tropical rain forests.* ⁸²

DSC neuvádí k tomuto synonymu žádné kolokace, ale podle mých excerpt uvádím spojení, která se opakují.

along/through the passage

narrow/rough passage

passage out

⁷⁷ Hill, J., Lewis, M., *LTP Dictionary of Selected Collocations*, 1997, LTP, s.116

⁷⁸ James, P.D., *Cover Her Face*, Penguin Books, 1962, s. 158

⁷⁹ *National Geographic*, September 2006, NGS, s. 99

⁸⁰ *National Geographic*, September 2007, NGS, s. 108

⁸¹ James, P.D., *Cover Her Face*, Penguin Books, 1962, s. 198

⁸² *National Geographic*, September 2006, NGS, strana není uvedena

2.3.9 Path

Path podle slovníků značí v konkrétním významu stezku, cestu, spojující jedno místo s druhým, uzpůsobenou tak, aby se po ní mohli procházet lidé. Z abstraktního hlediska značí směr, dráhu, po které se něco nebo někdo vydává. Slovníky zmiňují i nejčastější složeniny, které jsou tvořeny z tohoto slova a jsou zároveň jeho synonymy, a to *pathway* a *footpath*.

*The walk: For a quick lungful of winter air, **follow the path** beside the village pond into Church Wood.*⁸³

*With his case in his right hand and his washing in his left, he walked down the **front path**, along Wayton Drive.*⁸⁴

*We went down by the **woodland path**.*⁸⁵

*From the front of the house a **path** leads along a steep-sided rocky causeway, a sort of natural drawbridge, to what is dignified by the name of 'the coast road'.*⁸⁶

*A **footpath** leads through the woods to the lovely beach of Broad Haven South with the limestone stack of Church Rock just offshore.*⁸⁷

Ke slovu *path* se váže nemálo přívlastků, ty nejpočetnější kolokace uvádí DSC: **path**

V: follow, go down/up, keep to, stay on, stray from path

A: gravel, muddy, narrow, steep, treacherous, tree-lined, well-marked, well-trodden, winding path

*P: (our) paths converged, crossed, diverged, met*⁸⁸

⁸³ *The Sunday Times*, December 11, 2005, Times Newspapers Ltd., s. 19

⁸⁴ Barnes, J., *Before she met me*, Macmillan Publishers Ltd., 1995, s. 18

⁸⁵ Murdoch, I., *The Sea, The Sea*, Penguin Books, 1980, s. 266

⁸⁶ Murdoch, I., *The Sea, The Sea*, Penguin Books, 1980, s. 11

⁸⁷ *in Britain*, August/September 2007, The British Connection Inc., s. 14

⁸⁸ Hill, J., Lewis, M., *LTP Dictionary of Selected Collocations*, 1997, LTP, s. 140

2.3.10 Progress

Progress, stejně jako *direction*, jsou jen okrajovými synonymy slova 'cesta', protože mají ve svém základu jiný význam, ale jelikož se často objevují v synonymických slovnících jako řádné synonymum slova 'cesta', je vhodné ho do tohoto rozboru zařadit.

Je velice těžké najít v textech význam slova *progress*, který by značil cestu a ne základní význam tohoto synonyma, tedy pokrok nebo postup. Musím také zmínit, že někdy jsou hranice významu slova *progress* velice těžko rozlišitelné a proto doufám, že mé příklady jsou vhodně zvoleny.

*The glasses impeded my **progress**, so I paused to perch them on top of a rock and clambered on, now losing the boy to sight.*⁸⁹

*The sheer stupid awkwardness of our **progress** made me want to scream.*⁹⁰

*And she was only fifteen minutes late, which had to be a record, Emma thought, watching her sister's **progress** through the centre, her step confident as a supermodel.*⁹¹

*Immersed in her newspaper, she pretended not to notice Harry's loping **progress** towards her until he said her name.*⁹²

Pro větší představu uvádím některé příklady ze slovníků:

*The ship made slow progress through the rough sea.*⁹³ (LDCE)

*The yacht's crew said that they were making relatively slow progress north-easterly.*⁹⁴ (CIDE)

⁸⁹ Murdoch, I., *The Sea, The Sea*, Penguin Books, 1980, s. 248

⁹⁰ Murdoch, I., *The Sea, The Sea*, Penguin Books, 1980, s. 266

⁹¹ Kelly, C., *Someone Like You*, HarperCollinsPublishers, 2002, s. 134

⁹² Kelly, C., *Someone Like You*, HarperCollinsPublishers, 2002, s. 395

⁹³ *Longman Dictionary of Contemporary English*, Longmans Group UK Limited, 1987, s. 828

⁹⁴ *Cambridge International Dictionary of English*, CUP, 1995, s. 1129

U slova *progress* nepíše DSC žádné kolokace, proto osobně uvádím lexémy, které se podle mých a slovníkových příkladů s *progress* spojují.

make progress

progress towards/through sth

slow progress

2.3.11 Ramble

Toto synonymum je velice specifické svým úzkým významem. Jak OALD, tak i CIDE neuvádějí definici substantiva *ramble*, jen slovesa, u substantiva uvádí jen příklady. LDCE charakterizuje *ramble* jako dlouhou procházku pro potěšení, nejčastěji v lesích nebo po horách.

Z důvodu malého využití tohoto synonyma v textech se mi nepodařilo najít příklad *ramble* v kontextu, ani slovníky, kromě CIDE, neuvádějí vzorové věty. *We go for a ramble **over** the hills/ **through** the woods every Saturday.*⁹⁵ (CIDE) Zvýrazněné předložky předvídají možná jediné kolokace, které toto slovo tvoří. Jiná spojení nejsem kvůli minimálnímu počtu vět určit.

2.3.12 Road

Naproti tomu se v tomto okamžiku shledáváme s velmi frekventovaným a všeobecně známým výrazem *road*. Je to slovo vesměs konkrétní, všechny tři slovníky se shodují na tom, že *road* je uměle vytvořená cesta sloužící motorovým vozidlům, aby se dostala z jednoho místa na druhé. OALD dodává, že *road* se často používá k určení adresy, např. *45 London Road*, kdy je možné uplatnit i zkratku tohoto výrazu, a to *Rd*.

⁹⁵ *Cambridge International Dictionary of English*, CUP, 1995, s. 1171

*The driver had a yellow lamp directed onto the edge of the **road**, and this helped him to keep going.*⁹⁶

*It is a **tarmac road**, but the kind where grass tends to grow in the middle.*⁹⁷

*Heading back towards Marlborough as the sun begins to set, we **take a road** that cuts across the Ridgeway – a prehistoric trail that follows an ancient chalk ridge route through the downs and is thought to be the Britain's **oldest road**.*⁹⁸

*If you're wanting to travel around Britain at your own convenience, why not hit the **open road** and get a hire car?*⁹⁹

*The hotel and spa is a stone's throw from Silverstone – it even has its own **private road** to the race track – and has 'indulgence packages' which include sports car hire and use of the spa.*¹⁰⁰

Kolokačních spojení tohoto slova existuje opravdu hojně. DSC zmiňuje tyto kolokace:

Road

V: block, build, clear, close, dig road up, follow, repair, (re)surface, turn into road

V: road climbs, curves, descends, goes, leads to ... , runs, twists and turns, winds

*A: bumpy, country, excellent, impassable, main, major, minor, private, public, ring, straight, trunk, wide, winding road*¹⁰¹

Slovníky uvádějí tato spojení:

the road to...

main/major/minor roads

by road - in or on a road vehicle

on the road – travelling (OALD)

⁹⁶ Dahl, R., *Taste and Other Tales*, 1999, Penguin Books Ltd, s. 45

⁹⁷ Murdoch, I., *The Sea, The Sea*, 1980, Penguin Books, s. 11

⁹⁸ *Geographical*, June 2007, Circle Publishing (Royal Geographical Society), s. 18

⁹⁹ *in Britain*, June 2007, The British Connection Inc., s. 54

¹⁰⁰ *in Britain*, August/September 2007, The British Connection Inc., s. 45

¹⁰¹ Hill, J., Lewis, M., *LTP Dictionary of Selected Collocations*, 1997, LTP, s. 171

a bumpy dirt road

a side road

a busy road

follow the road (LDCE)

the road from ... to ...

back road

take the road (CIDE)

Ve vlastních excerptech jsem našla navíc tato spojení:

tarmac/service/private/narrow/open road

along the road

take the road

2.3.13 Route

Slovníky definují *route* jako určitou cestu mezi dvěma místy, CIDE dodává, že v Americe *Route* označuje jméno hlavní ulice mezi dvěma městy (např. velice známá *Route 66*).

Tak jako u *drive*, i *route* může mít jak abstraktní, tak konkrétní význam. Konkrétním významem tedy rozumíme určitou cestu, silnici spojující dvě místa, zatímco pod abstraktním významem tohoto slova si můžeme představit například určitou ideologickou cestu, pro větší názornost jsem našla velmi zajímavý příklad ve svých excerptech:

*As Buddhism migrated out of India, it took three **routes**.*¹⁰²

*The first two lead to the third, it's just slower, more expensive, more humiliating **route**.*¹⁰³

Konkrétnějších významů tohoto synonyma existuje samozřejmě více:

*Sluggish and weakening, Gunther balked at the **difficult route** they had ascended.*¹⁰⁴

¹⁰² *National Geographic*, December 2005, NGS, s. 102

¹⁰³ James, P.D., *Original Sin*, Penguin Books, 1995, s. 56

*Follow yellow way marks north off the hilltop, circling back around the eastern slopes on a forestry road to rejoin your **outward route**.*¹⁰⁵

*On the Arizona side of a vehicle barrier, Border Patrol agents have smoothed the sand with old tires so they can „cut sign“ – track the footprints of migrants tempting fate on this remote **desert route**.*¹⁰⁶

*Their aim was to find the legendary **north-west route** to China and bring Christianity to the people but underlying all was the possibility of discovering gold.*¹⁰⁷

*He gazed at the map, **following the route** he knew Ann had taken with Benny a decade before he had met her.*¹⁰⁸

DSC uvádí u *route* tyto kolokace:

route

V: follow, map out, mistake, plan, take route

*A: circuitous, difficult, (in)direct, easy, long-haul, normal, picturesque, roundabout, scenic, spectacular, straight, tough, tourist, winding route*¹⁰⁹

Ve svých excerptech jsem našla ještě tato zajímavá spojení:

busy/inland/outward/train/desert/cycle/trade route

change the route

2.3.14 Tour

Tour je definováno jako cesta pro potěšení, během které lidé navštíví více míst, památek, aby tak shlédli, naučili se něco nového. Také ale může tento výraz znamenat krátký výlet, návštěvu něčeho za určitým účelem. Neposledně také musím připomenout, že náš rodný jazyk vlastní počestný ekvivalent tohoto slova, a to *turné*. *Turné* je výraz vyjadřující cestu především

¹⁰⁴ *National Geographic*, November 2006, NGS, s. 55

¹⁰⁵ *The Sunday Times*, December 11, Times Newspapers Ltd., 2005, s. 20

¹⁰⁶ *National Geographic*, May 2007, NGS, s. 131

¹⁰⁷ *in Britain*, June 2007, The British Connection Inc., s. 50

¹⁰⁸ Barnes, J., *Before she met me*, Macmillan Publishers Ltd., 1995, s. 60

¹⁰⁹ Hill, J., Lewis, M., *LTP Dictionary of Selected Collocations*, 1997, LTP, s. 172

hudební skupiny, ale také jiných umělců nebo sportovních týmů, z místa na místo po celém světě, konající svá představení (hrající zápasy).

Jako příklady užiři věty z vlastních excerpt:

*Deidre **had done a tour** of regional theatres, she had signed many albums for smiling pensioners.*¹¹⁰

*This trip, a **grand tour** from Boston to New York to Cleveland, coming at what should have been their at-home season, their doing-thing-together season, was not such a hot idea.*¹¹¹

*Any **tour** of Hardy's Wessex should probably begin in Casterbridge (known in the real world as the county town of Dorchester), which is thick with locations familiar to his readers.*¹¹²

***Guided city tours** of Prague, Vienna and Budapest.*¹¹³

*Rice spoke during a news conference in Jidda with her Saudi counterpart as she began a **Middle East tour** intended to shore up Abbas, as well as the secular Arab governments in Lebanon and Iraq.*¹¹⁴

DSC nachází tyto kolokace:

tour

V: conduct, go on, operate, organise tour

*A: concert, conducted, guided, lecture, lightning, sightseeing, whirlwind tour*¹¹⁵

V mých excerptech navíc nacházím tato spojení:

tailor-made/grand/Middle-East/ tour

Zajímavá jsou také spojení, která nám nabízejí slovníky:

a round-the-world/a cycling/walking tour

¹¹⁰ Smith, A., *Hotel World*, Penguin Books, 2002, s. 91

¹¹¹ King, S., *Cujo*, Futura Publications, 1981, s. 39

¹¹² *Heritage*, January 2007, Archant Specialist Ltd., s. 18

¹¹³ *The Sunday Times*, December 11, Times Newspapers Ltd., 2005, s. 6

¹¹⁴ *Herald Tribune*, November 4, 2006, publ. by New York Times, s. 7

¹¹⁵ Hill, J., Lewis, M., *LTP Dictionary of Selected Collocations*, 1997, LTP, s. 202

2.3.15 Travel

Toto synonymum se vyskytuje ve dvou základních podobách. V singuláru znamená samotný akt cestování, hlavně do zahraničí (OALD), tedy přemísťování se z jednoho místa na druhé (LDCE). Jak ale zmiňují všechny tři slovníky, tento termín existuje i v plurálové formě, *travels*, tedy cesty, které jedinec vykonal za určitý časový úsek.

Vlastní excerpta mi nabídla tyto zajímavé příklady:

*The expression had struck ominously on the ears of men whose **travels** had inured them to most of the vagaries of good plain English fare.*¹¹⁶

*Australia has been at the forefront of **responsible travel** for several years now, and there are many projects around the continent working in harmony with the environment and contributing to the communities where they're based.*¹¹⁷

*For discounted, unlimited **train travel** and local buses purchase the Wales Flexi Pass; tel: 08456061660.*¹¹⁸

*Long before Aeneas **returned from** his **travels**, more than a thousand years before Greeks settled in Cumae and ruled the Campanian plain, prehistoric settlers came down out of the nearby Apennines and began to tame the land, growing cereal crops and tending flocks.*¹¹⁹

*Why not make the churches the focus of your **travels** instead?*¹²⁰

Ve zmiňovaném slovníku kolokací neexistují k danému výrazu žádná spojení, podívejme se tedy na kolokace, které se vyskytují v excerptech:

sea/responsible/continental/train travel

Zajímavý dodatek ve slovnících, sloužící jako poutavý příklad, je název známého románu od Jonathana Swifta, a to *Gulliver's Travels*.

¹¹⁶ James, P.D., *Cover Her Face*, Penguin Books, 1962, s. 144

¹¹⁷ *National Geographic*, November 2006, NGS, strana není uvedena

¹¹⁸ *in Britain*, August/September 2007, The British Connection Inc., s. 12

¹¹⁹ *National Geographic*, September 2007, NGS, s. 122

¹²⁰ *in Britain*, August/September 2007, The British Connection Inc., s. 31

2.3.16 Trek

Definici tohoto substantiva s velice úzkým významem nabízí jen OALD, ostatní dva slovníky uvádějí pouze definici slovesa. OALD vymezuje *trek* jako náročnou, dlouhou cestu, vykonávanou převážně pěšky.

Najít tento specifický výraz v různé literatuře nebylo lehké, přesto jsem narazila na šest vět obsahujících tento lexém:

*Thick vegetation calls for sharp tools on the **three-hour trek** from village to camp.*¹²¹

*In a couple of weeks, he'll be off to the remote edge of Alaska to retrace a **trek** he took half a century ago.*¹²²

*For Tonino, the workday still includes a **late afternoon trek** to pasture his 200 sheep.*¹²³

*Some days, my naturalist **treks** have led me to more improvised shelters and abandoned gear – not to mention Border Patrol squads and Black Hawk helicopters – than wildlife.*¹²⁴

*The community soon warmed, and most villagers agreed to work as porters hauling supplies to base camp, a **three-hour trek** to a ridge overlooking the Ora Doline.*¹²⁵

U tohoto synonyma opět DSC nevymezuje žádné kolokace, slovníky uvádějí jen tato dvě spojení.

*to go on/for a trek*¹²⁶ (LDCE)

Podle mých excerpt je slovo *trek* často spojováno s přívlastkem určující určitý časový úsek, za který je tato cesta vykonána (viz výše udaná excerpta).

¹²¹ *National Geographic*, September 2006, NGS, s. 103

¹²² *National Geographic*, October 2006, NGS, stránka není uvedena

¹²³ *National Geographic*, November 2005, NGS, s. 14

¹²⁴ *National Geographic*, September 2006, NGS, s. 148

¹²⁵ *National Geographic*, September 2006, NGS, s. 102

¹²⁶ *Longman Dictionary of Contemporary English*, Longmans Group UK Limited, 1987, s.1132

2.3.17 Trip

Trip je všeobecně známý výraz pro výlet, tedy pro cestu skýtající potěšení, konající se za určitým účelem. Zásadním faktorem je i krátká doba, za kterou se *trip* uskuteční, většinou se nejedná o dobu delší než jeden den.

*Like many travellers in the late 1800's and early 1900's, someone recorded a **trip** to petroglyphs near Rochester Creek; today such vandalism on public and Indian lands can result in a prison sentence, a fine, or an order to perform public service – if the perpetrator is caught.* ¹²⁷

*You must have seen Innocent House if you've taken a **boat trip** to Greenwich.*
128

*Short-break **ski trips** became a little simpler to organise this week, with the news that Easy Jet and Iglu.com have joined forces to produce a DIY ski-holiday website.* ¹²⁹

*She wanted to learn something from this holiday and she'd hoped to spend a while reading her Let's Go: Egypt so that she wouldn't embarrass herself in front of all the other people on the **trip**, people who probably knew about history and mythology ...* ¹³⁰

*The real purpose of her **trips** was to visit a gentleman known as the Colonel, and she spent the greater part of her time in Baltimore in his company.* ¹³¹

Kolokací vlastní tento výraz nemálo. DSC popisuje tyto:

trip

V: arrange, cancel, embark on, go for/on, have, make, organise, plan, postpone, take trip

¹²⁷ *National Geographic*, August 2006, NGS, s. 88

¹²⁸ James, P.D., *Original Sin*, 1995, Penguin Books, s. 5

¹²⁹ *The Sunday Times*, December 11, Times Newspapers Ltd., 2005, s. 8

¹³⁰ Kelly, C., *Someone Like You*, HarperCollinsPublishers, 2002, s. 13

¹³¹ Dahl, R., *Taste and Other Tales*, Penguin Books Ltd, 1999, s. 25

*A: business, day, disastrous, enjoyable, extended, holiday, long, (un)pleasant, round-the-world, short, (un)succesful, tiring, weekend trip*¹³²

V mých excerptech jsem dále našla tato spojení:

night/ski/boat/school/circuitous trip

2.3.18 Voyage

Voyage opět patří mezi specifická synonyma slova *cesta*, úzká svým významem. LDCE a CIDE definují *voyage* jen jako dlouhou cestu po moři, OALD připojuje, že se může jednat také o let, tedy cestu ve vesmíru. Bohužel se mi nepodařilo najít příklad tohoto výrazu v mnou shromážděných excerptech, proto uvádím věty nalezené na internetu.

*Experience the **voyage** of a life time, sail and dine in luxury aboard one of our spacious luxury catamarans.*¹³³

*The widely published report of his **voyage** of 1492 made Columbus famous throughout Europe and secured for him the title of Admiral of the Ocean Sea and further royal patronage.*¹³⁴

*Queen Isabel and King Fernando had agreed to Columbus's lavish demands if he succeeded on his first **voyage**: he would be knighted, appointed Admiral of the Ocean Sea, made the viceroy of any new lands, and awarded ten percent of any new wealth.*¹³⁵

Kolokace zase neuvádí DSC žádné, cituji tedy slovníková spojení u výrazu *voyage*:

on the outward/homeward voyage

*make/go on a voyage*¹³⁶ (OALD)

¹³² Hill, J., Lewis, M., *LTP Dictionary of Selected Collocations*, 1997, LTP, s. 204

¹³³ <http://www.voyagecharters.com>, citováno dne 10.4. 2008

¹³⁴ <http://www.ibiblio.org/expo/1492.exhibit/c-Columbus/columbus.html>, citováno dne 10.4. 2008

¹³⁵ <http://www.ibiblio.org/expo/1492.exhibit/c-Columbus/columbus.html>, citováno dne 10.4. 2008

¹³⁶ *Oxford Advanced Learner's Dictionary*, OUP, 1989, s. 1428

2.3.19 Walk

Walk patří do základní aktivní zásoby každého studenta anglického jazyka, ikdyž je častěji používáno ve slovesné podobě. *Walk* ve svém abstraktním významu znamená procházku, tedy krátkou cestu pěšky, přinášející potěšení. V opačném, konkrétním významu, je to stezka, cesta, na které se *walk* uskutečňuje.

Tento výraz patří mezi nejpoužívanější synonyma, nebylo proto vůbec těžké najít v různorodých textech příklady tohoto slova v kontextu:

*Then we added a **short, sharp walk** straight from the door, just far enough to freshen you up for the fireside.*¹³⁷

*Here, though, Henry David Thoreau could see the line between man and nature on his **daily walks**.*¹³⁸

*Mount Everest is nothing but a **long walk** compared to big walling, the ultimate expression of what it is to be a climber.*¹³⁹

*A **short walk** across the river took us to Cook Hall and we felt the ghostly chill of the locations where the White Lady floats down the blocked-off staircase or appears on the minstrel's gallery of the medieval hall.*¹⁴⁰

*It's quite a **long walk** up to Balmoral Castle, in the Caingorms National Park, but there is a tractor-trailer ride, which also takes you up to look at the Queen's herd of Highland cattle.*¹⁴¹

*Each Wednesday (when open to the public) the estate rangers lead guided **woodland walks** and a programme of special themed strolls take place in the spring, summer and autumn.*¹⁴²

DSC udává kolokace *walk* pouze s adjektivy:

¹³⁷ *The Sunday Times*, December 11, Times Newspapers Ltd., 2005, s. 18

¹³⁸ *National Geographic*, August 2006, NGS, s. 47

¹³⁹ *Geographical*, June 2007, Circle Publishing (Royal Geographical Society), s. 97

¹⁴⁰ *in Britain*, August/September 2007, The British Connection Inc., s. 38

¹⁴¹ *in Britain*, August/September 2007, The British Connection Inc., s. 54

¹⁴² *in Britain*, August/September 2007, The British Connection Inc., s. 55

walk

A: brisk, country, leisurely, lonely, long, pleasant, quiet, short, solitary walk ¹⁴³

Osobně přidávám ještě několik zajímavých spojení:

late/daily/river/woodland/bracing/guided walk

2.3.20 Way

Synonymum *way* patří mezi nejobecnější výraz slova cesta a proto je také nejvíce používán nerodilými mluvčími, kteří málokdy vědí, že by mohli do kontextu vsadit výraz vhodnější, více specifický. Jak tedy nastiňují slovníky, *way* se stává synonymickou dominantou všech výše uvedených výrazů. *Way* tedy značí cestu obecně, bez jakýkoliv významových rozdílů, ať je to tedy cesta konkrétní, v tomto případě toto synonymum stojí nad výrazy mj. jako jsou *road, path, drive*, nebo pokud vyjadřuje cestu abstraktní, poté je nadřazeno výrazům *journey, trip, course, tour* aj. *Way* se také používá u vlastních pojmenování ulic.

Nalézt excerpta s tímto synonymem nebylo nikterak těžké a příkladů existuje opravdu hodně. Uvádím tyto:

*And that **way** was north where his father was, and the way east and the **way** south – and somewhere to the south and east his mother would be.* ¹⁴⁴

*A frustrated restaurateur trying to get 500 pizzas to displaced children in the Astrodome couldn't find a **way** to deliver them.* ¹⁴⁵

*More and more of them now found their **way** into the house, to lie upon the rosewood table or on my bedroom window ledge.* ¹⁴⁶

*It took over half an hour to have an omelette delivered to a guest's bedroom via room service and only ten minutes for a juicy bit of news to **travel all the***

¹⁴³ Hill, J., Lewis, M., *LTP Dictionary of Selected Collocations*, 1997, LTP, s. 211

¹⁴⁴ Paulsen, G., *Hatchet*, Macmillan Children's Books, 1996, s. 134

¹⁴⁵ *National Geographic*, December 2005, NGS, s. 10

¹⁴⁶ Murdoch, I., *The Sea, The Sea*, Penguin Books, 1980, s. 242

way from the kitchens to concierge desk, having reached the business centre and the restaurant into the bargain. ¹⁴⁷

„ *Make your way to the bus and I'll finish rounding our gang up,*“ *the tour guide had said brightly as she pointed people in the **direction** of the buses waiting like gleaming silver monsters in the shimmering heat.* ¹⁴⁸

Důležité je ovšem zmínit, že výraz *way* tvoří mnoho složenin s ostatními synonymy, mezi nejpoužívanější patří např. *causeway, walkway, pathway, passageway, roadway, driveway* atd.:

*They were going through a **narrow passageway.*** ¹⁴⁹

*I walked quickly back across the **causeway** to the road.* ¹⁵⁰

*Half-carved stone monuments littered the **pathways.*** ¹⁵¹

DSC uvádí mnoho kolokací se slovem *way*, ale někdy je těžké rozeznat, kdy se dané kolokace vztahují k výrazu *cesta*, nebo jestli se pojí s jinými významy tohoto výrazu. Proto uvádím spojení, která se mi nabídla v mých excerptech a která tedy budou relevantní k mému rozboru.

short/long/dangerous/risky/roundabout/quick/main/little/lost/easy/ way

lead/take/go/make/travel/work/come way

along/on the way

way away/down/up/through/home

2.4 Přenesené významy synonym slova 'cesta'

Okrajově bych se zmínila o situaci, kdy některá synonyma pojmu 'cesta' v kontextech nabývají v určitých slovních spojení přeneseného významu. Tato skutečnost nejvíce vyniká hlavně v textech krásné literatury a je

¹⁴⁷ Kelly, C., *Someone Like You*, HarperCollinsPublishers, 2002, s. 10

¹⁴⁸ Kelly, C., *Someone Like You*, HarperCollinsPublishers, 2002, s. 51

¹⁴⁹ Hornby, N., *About a Boy*, Penguin Books Ltd., 1998, s. 237

¹⁵⁰ Murdoch, I., *The Sea, The Sea*, Penguin Books, 1980, s. 101

¹⁵¹ *National Geographic*, August 2007, NGS, s. 97

zřejmé, že účelem autora těchto spojení je zpoetizování a znevšednění konkrétního kontextu.

Jako příklady uvádím spojení, která jsem našla osobně ve svých excerptech.

*„They suck his blood,“ though Catherine, who had met that type in her excursions into modern fiction.*¹⁵²

*The road to salvation, for the region as well as for Iron Man’s family, will demand sacrifice: a break with the past, a voyage into the unknown – and no guarantee of success.*¹⁵³

*The pains of the human journey lay in the future, the terrible choices, the unavoidable crimes.*¹⁵⁴

*With each day, she nears the horizon she will reach alone, leaving me with only memories, precious memories, of her long, last journey.*¹⁵⁵

¹⁵² James, P.D., *Cover Her Face*, Penguin Books, 1962, s. 12

¹⁵³ *National Geographic*, September 2006, NGS, s. 50

¹⁵⁴ Murdoch, I., *The Sea, The Sea*, Penguin Books, 1980, s. 203

¹⁵⁵ *National Geographic*, November 2007, NGS, s. 56

Závěr

Cílem této práce bylo najít nejčastější anglické ekvivalenty pro pojem 'cesta'. Jako základní vztyčný bod mi posloužila hesla *journey, route, travel, trip, walk* a *way*, podle nichž jsem určila dvacet nejfrekventovanějších výrazů vyjadřující 'cestu'. Vybrala jsem tato slova: *course, direction, drive, excursion, expedition, jaunt, journey, passage, path, progress, ramble, road, route, tour, travel, trek, trip, voyage, walk* a *way*. Dalším bodem mé práce bylo nashromáždit více než čtyřista excerpt obsahujících tato synonyma a následně provést výzkum, v jaké frekvenci, v jakých kontextech se tyto výrazy objevují a s jakými slovy kolokují.

Nedílnou součástí závěru tvoří i níže uvedená tabulka, která rozebírá nejen počet sebraných excerpt, ale zároveň upřesňuje, v jakých textech se dané synonymum vyskytovalo nejčastěji.

Výzkum tedy dopadl takto: v následujících řádkách uvádím synonyma seřazená sestupně podle toho, v jakých frekvencích se objevovala v excerptech, v závorkách zmiňuji nejčastější kolokace jednotlivých výrazů.

1. way (*short/long/dangerous w., to go/to make w., along/on the w.*)
2. journey (*long/short/exciting j., go on/make/plan j.*)
3. route (*difficult/busy/train r., take/ follow the r.*)
4. road (*main/major/minor/private/public/busy r., to take/to follow the r.*)
5. path (*narrow/steep p., follow/go down/up the p.*)
6. trip (*long/short/business/day/boat/school t., go for/go on/have/make t.*)
7. walk (*brisk/long/pleasant/short/late w.*)
8. expedition (*Arctic/dangerous/risky/scientific/military e., go on/organize/set off on/lead e.*)
9. travel (*sea/responsible/continental/train t.*)
10. tour (*guided/grand/cycling/walking t.*)
11. drive (*long/tiring/short d., to make/organize d.*)

12. passage (*narrow/rough p., along/through the p.*)
13. direction (*general/opposite/right/wrong d., change/deviate from/take/go in/off in d.*)
14. course (*follow/new/proper/wrong c., be on/off/change/deviate from c.*)
15. trek (*go on/go for t.*)
16. excursion (*go on/make/organize*)
17. progress (*slow p., p. towards/through, make p.*)
18. voyage (*make/go on v.*)
19. jaunt (žádné kolokace se mi nepodařilo najít)
20. ramble (*r. over/through*)

Co se týče zdrojů, ze kterých jsem čerpala, nejvyšší počet excerpt se mi podařilo najít v populárně naučných časopisech, hlavně v *National Geographic*. Tato skutečnost je více než logická, neboť právě zmiňovaný měsíčník se zabývá hlavně cestováním, a proto je užití synonym slova *cesta* opravdu hodně frekventované. Na druhé straně, najít některá synonyma v beletristických textech bylo někdy opravdu těžké, problém nastával i v určité omezenosti použití daných výrazů, nejvíce se zde objevovaly výrazy se širokým rozsahem výrazu (*journey, way, drive* aj.). I v novinách bylo použití daných synonym velice omezené (viz tabulka).

	beletrie	populárně-naučná literatura	noviny	součet
course	4	5	4	13
direction	9	4	1	14
drive	14	2	3	19
excursion	3	1	2	6
expedition	2	23	1	26
jaunt	0	0	0	0
journey	20	14	5	39

passage	3	11	1	15
path	12	23	2	37
progress	5	1	0	6
ramble	0	0	0	0
road	12	21	5	38
route	9	25	5	39
tour	7	6	6	19
travel	5	11	4	20
trek	0	8	0	8
trip	14	15	3	32
voyage	0	1	0	1
walk	9	19	1	29
way	24	40	0	64
součet	152	230	43	425

Summary

The aim of this diploma thesis is to find the most frequent synonyms expressing the notion of "cesta", and to describe their collocations. The diploma thesis consists of two sections – the theoretical and the practical one.

The theoretical section defines important terms needed for full comprehension of the whole thesis. I worked with terms such as synonymy, synonymic dominant, synonymic group, collocation, context etc. Definition of these terms are augmented by professional linguists quotations and are extended with suitable examples. The quotations are followed by my own critical analysis which helps other readers to understand the whole idea of this work.

To create the practical part, I needed to find the twenty most frequent synonyms of the notion "way" with the help of three synonymic dictionaries. This process has become the elemental point for the most important part of my analysis - examples. I have found more than four hundred examples from various English-written literature such as newspapers, fiction and non-fiction. The literature should not be older than fifty years as this work is concerned about contemporary English language. The definitions of chosen synonyms were also compared in three monolingual dictionaries. The results of the comparison appears in the analyses of particular synonyms. Each synonym is followed not only by the comparison, but also by the examples and, moreover, by appropriate collocations taken from *LTP Dictionary of Selected Collocations*, monolingual dictionaries and, of course, from collected examples. Purposely, I did not omit some figurative meanings of the chosen synonyms, because I have found a few exciting examples.

The practical parts concludes with the table summarizing frequency of the synonyms in relation to the contexts. Research indicates that the most frequent synonym of "cesta" is *way* with its sixty-four usages and least common of all are *jaunt* and *ramble*.

Primární literatura

- Bečka, J.V., *Česká stylistika*, Academia, 1992
- Cruse D.A., *Lexical Semantics*, CUP, 1986
- Crystal, D., *How Language Works*, Penguin Books, 2006
- Čermák F., *Jazyk a jazykověda*, Karolinum, 2004
- Čermák F., Filipec J., *Česká lexikologie*, ČSAV Praha, 1985
- Ernestová, M., výukové texty
- Grepl, M. a kol., *Příruční mluvnice češtiny*, NLN, 1995
- Lewis, M., *Teaching Collocation*, LTP, 2000
- Lyons J., *Introduction to Theoretical Linguistics*, CUP, 1969
- Lyons J., *Language and Linguistics*, CUP, 1981
- Lyons J., *Semantics 2*, CUP 1977
- Oxford Dictionary of Synonyms and Antonyms*, OUP, 1999
- Urbanová, L., Oakland, A., *Úvod do anglické stylistiky*, Barrister & Principal, 2002

<http://www.arts.gla.ac.uk/SESLL/EngLang/LILT/semanfield.htm>

<ftp.cs.toronto.edu/pub/gh/Edmonds+Hirst-2002.pdf>

Sekundární literatura

- Barnes, J., *Before she met me*, Macmillan Publishers Ltd., 1995
- Cambridge International Dictionary of English*, CUP, 1995
- Collins Interned-Linked Dictionary of Synonyms & Antonyms*, HarperCollins Publishers, 2005
- Dahl, R., *Taste and Other Tales*, Penguin Books Ltd, 1999
- English Thesaurus – The Ultimate Wordfinder from A to Z*, HarperCollins Publishers, 1995
- Geographical*, June 2007, Circle Publishing (Royal Geographical Society)
- Herald Tribune*, November 4, 2006, publ. by New York Times
- Heritage*, January 2007, Archant Specialist Ltd.
- Hill, J., Lewis, M., *LTP Dictionary of Selected Collocations*, LTP, 1997
- Hornby, N., *About a Boy*, Penguin Books Ltd., 1998
- in Britain*, August/September 2007, The British Connection Inc.
- in Britain*, June 2007, The British Connection Inc.
- James, P.D., *Cover Her Face*, Penguin Books, 1962
- James, P.D., *Original Sin*, Penguin Books, 1995
- Kelly, C., *Someone Like You*, HarperCollinsPublishers, 2002
- King, S., *Cujo*, Futura Publications, 1981
- Lodge, D., *Thinks...*, Penguin Books Ltd., 2001
- Longman Dictionary of Contemporary English*, Longmans Group UK Limited, 1987
- Murdoch, I., *The Sea, The Sea*, Penguin Books, 1980
- National Geographic*, August 2006, National Geographic Society
- National Geographic*, August 2007, National Geographic Society
- National Geographic*, December 2005, National Geographic Society
- National Geographic*, February 2007, National Geographic Society
- National Geographic*, May 2007, National Geographic Society

National Geographic, November 2006, National Geographic Society
National Geographic, September 2006, National Geographic Society
National Geographic, September 2007, National Geographic Society
Oxford Advanced Learner's Dictionary, OUP, 1989
Oxford Dictionary of Synonyms and Antonyms, Spooner, A., OUP, 1999
Paulsen G., *Hatchet*, Macmillan Children's Books, 1996
Smith, A., *Hotel World*, Penguin Books, 2002
The Sunday Times, December 11, 2005, Times Newspapers Ltd.
The Times, October 21, 2004, Times Newspapers Ltd.

<http://www.voyagecharters.com>

<http://www.ibiblio.org/expo/1492.exhibit/c-Columbus/columbus.html>

